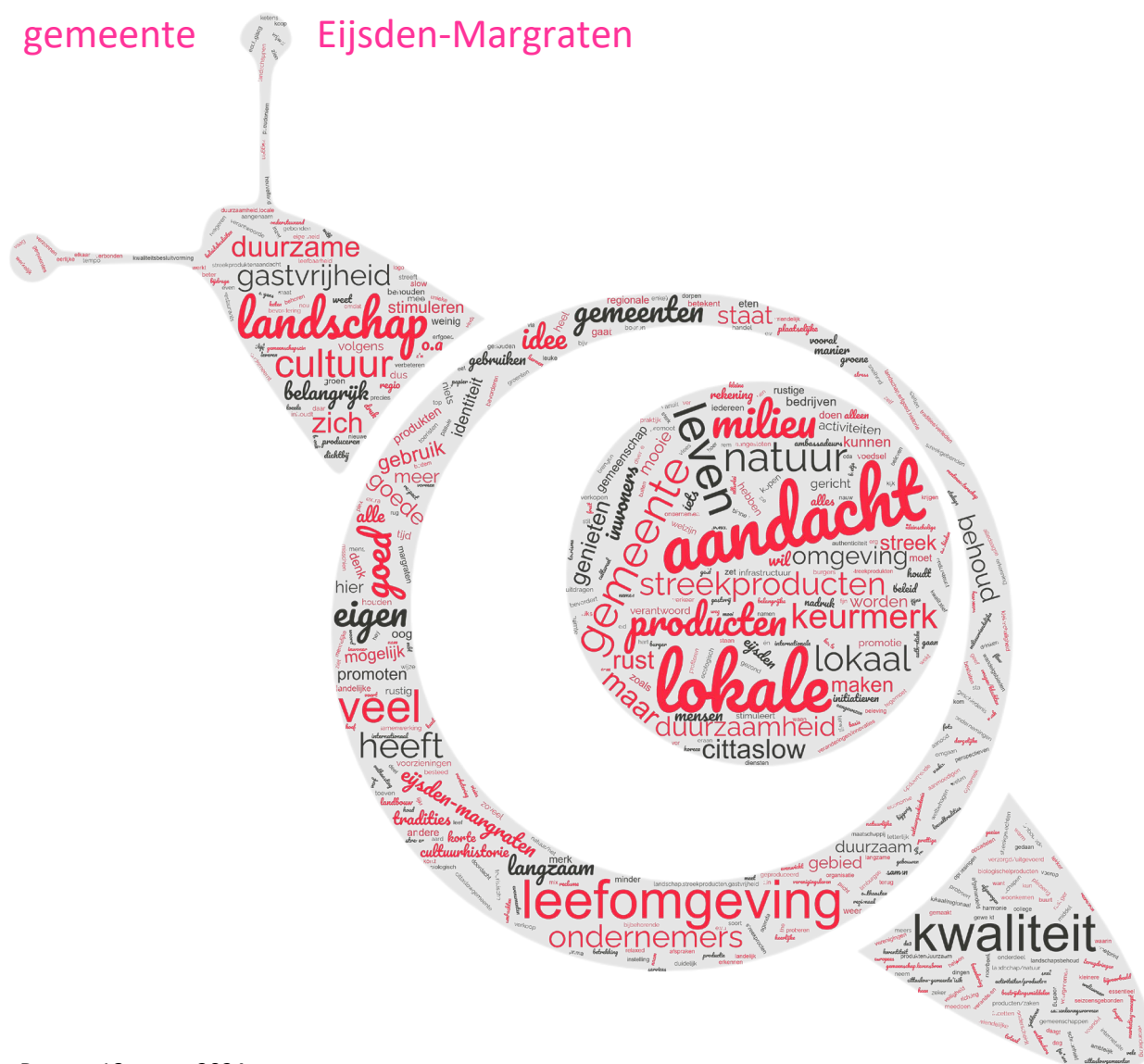

Cittaslow verstoppt in het DNA

Beschrijvend onderzoek naar het keurmerk Cittaslow in de gemeente Eijsden-Margraten

Datum: 18 maart 2024

Inhoudsopgave

Deel 1: Bestuurlijke nota	3
Onderzoeksverantwoording	4
Centrale boodschap	6
Reactie college van B&W	9
Nawoord rekenkamer	10
Deel 2: Nota van bevindingen	11
Wat en wie is Cittaslow?	12
1.1 / Beeld van Cittaslow International	12
1.2 / Structuur van Cittaslow	13
1.3 / Andere Cittaslow-gemeenten	15
1.4 / Samenvattend	17
Wat doet de gemeente met Cittaslow?	18
2.1 / Aansluiting bij het beleid	18
2.2 / Samenwerken en netwerken	20
2.3 / Kosten en baten	21
2.4 / Inzet door de organisatie	22
2.5 / Beleving in de organisatie	24
2.6 / Samenvattend	25
Hoe leeft Cittaslow in de kernen?	26
3.1 / Beleving bij inwoners	26
3.2 / Ambassadeurschap	29
3.3 / Samenvattend	31
Bijlage 1 Geïnterviewden	33
Bijlage 2 Documentenoverzicht	34
Bijlage 3 Vragenlijst ambassadeurs	36
Bijlage 4 Rapportage Moventum	37

Deel 1: Bestuurlijke nota

Onderzoeksverantwoording

Aanleiding

De inventarisatiegesprekken van de rekenkamer met raadsleden van de vijf fracties en met de directie en de griffie hebben geleid tot de keuze voor het onderwerp: Cittaslow.

De oorsprong van Cittaslow ligt in Orvieto in Italië (citta is Italiaans voor stadje). In 1999 hebben de burgemeesters van Orvieto, Bra, Greve en Positano het netwerk opgericht. Deze gemeenten waren al actief in de slowfood beweging. Slowfood (de term is bedacht als tegenhanger van fastfood) richt zich op puur, lekker en eerlijk eten, behoud van de traditionele keuken en een voedselproductie waarbij rekening wordt gehouden met milieu, planten, dieren en de gezondheid van de mens.

De bewustwording en kwaliteit vanuit slowfood hebben deze burgemeesters vertaald naar andere elementen van de samenleving in hun gemeenten. 'Slow' heeft dus veel meer te maken met tijd nemen voor kwaliteit, dan met 'langzaam'.

Hiermee is Cittaslow een antwoord op en tegenhanger van de globalisering. Deelnemers zijn gemeenten die zich bewust zijn van hun eigen identiteit en zich durven te onderscheiden van andere gemeenten. Cittaslow is dan ook geen project, maar een 'levensstijl' voor de deelnemende gemeenten.

Doelstelling en vraagstelling

De doelstelling van dit onderzoek is het verschaffen van inzicht aan de raad, het college van B&W en aan de ambtelijke organisatie over de inhoud en waarde van het keurmerk Cittaslow.

De centrale vraag van het onderzoek luidt als volgt:

Wat voegt het keurmerk Cittaslow toe aan het realiseren van de beleidsdoelstellingen van de gemeente Eijsden-Margraten?

De centrale vraag wordt geoperationaliseerd aan de hand van de volgende deelvragen:

1. Waar staat het netwerk Cittaslow voor, wat zijn de doelstellingen, hoe is het georganiseerd, en welke instrumenten worden aangeboden?
2. Hoe controleert het netwerk de inzet van gemeenten en het naleven van de doelstellingen in het algemeen en in het bijzonder Eijsden-Margraten?
3. Hoe verhoudt de gemeente Eijsden-Margraten zich tot andere Cittaslow gemeenten, wat betreft organisatie, gebruik van instrumenten en beleving?
4. In welke mate sluit het beleid van de gemeente Eijsden-Margraten aan bij de doelstellingen van Cittaslow en wordt het ingezet bij besluiten?
5. Wat zijn de directe en indirecte kosten en baten in verband met Cittaslow in Eijsden-Margraten en is het mogelijk om dit inzichtelijk te krijgen?
6. Hoe is Cittaslow georganiseerd in de gemeentelijk organisatie en van welke instrumenten wordt gebruik gemaakt in Eijsden-Margraten?
7. Hoe wordt het keurmerk Cittaslow ervaren en beleefd in de ambtelijk en bestuurlijke organisatie van Eijsden-Margraten?
8. In welke mate is het keurmerk Cittaslow bekend bij inwoners, ondernemers en vertegenwoordigers van stichtingen en verenigingen van Eijsden-Margraten en hoe wordt het ervaren?

Onderzoeksuitvoering

Onderzoekperiode

Het onderzoek vond plaats in de periode van september 2023 tot januari 2024.

Onderzoeksmethoden

Het onderzoek is een combinatie van verkennend en beschrijvend. De verkenning richtte zich op het ontdekken van nieuwe inzichten, terwijl de beschrijving gericht was op het weergeven van de bestaande situatie en het beantwoorden van wat-, waar-, wanneer-, en hoe-vragen.

Verschiede methoden zijn toegepast, waaronder documentenanalyse en interviews met betrokken bestuurders en medewerkers. Daarnaast omvatte het onderzoek een beperkte analyse van de websites van Cittaslow en Cittaslow-gemeenten. Een representatieve digitale enquête werd uitgevoerd onder het burgerpanel, terwijl ook een representatieve telefonische enquête werd gehouden onder de ambassadeurs.

Alle bevindingen uit voorgaande methoden zijn samengevoegd in de Nota van bevindingen en in 2023/12 heeft er een feitelijke check door de ambtelijke organisatie op onjuistheden plaats gevonden.

Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit twee delen, namelijk de 'Bestuurlijke nota' en de 'Nota van bevindingen'. In de Bestuurlijke nota legt de rekenkamer verantwoording af over het uitgevoerde onderzoek en presenteert de rekenkamer haar conclusies en aanbevelingen, gevolgd door de bestuurlijke reactie van het college van B&W en een kort nawoord van de rekenkamer.

De Nota van Bevindingen is opgebouwd uit drie hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk beschrijft de doelen en structuur van Cittaslow. Het tweede hoofdstuk behandelt hoe de gemeente Eijsden-Margraten Cittaslow in haar beleid opneemt en uitvoering geeft aan Cittaslow. Het derde hoofdstuk geeft antwoord op de vraag in hoeverre Cittaslow leeft onder de inwoners van de kernen van Eijsden-Margraten, gebaseerd op twee enquêtes.

De bijlagen bestaan uit een overzicht van de geïnterviewde personen, de geanalyseerde documenten, de vragenlijst bij de Cittaslow ambassadeurs en het rapport van Moventem over Cittaslow.

Centrale boodschap

In dit hoofdstuk vat de rekenkamer de conclusies beknopt samen op basis van het uitgevoerde onderzoek. De Nota van Bevindingen bevat de achtergrond en onderbouwing van deze conclusies. Na de conclusies volgen de aanbevelingen voor de raad en het college.

Conclusies

De centrale vraag van het onderzoek richt zich op de bijdrage van het keurmerk Cittaslow aan het behalen van beleidsdoelstellingen in de gemeente Eijsden-Margraten. Zeven jaar na de invoering is de gemeenschap grotendeels vertrouwd met de betekenis van Cittaslow. Bovendien ontvangt Cittaslow steun van minstens de helft van de inwoners, ondernemers en organisaties in de kernen, waarbij de verbinding met de vijf kernwaarden - authenticiteit, gastvrijheid, fijschaligheid, een unieke ligging en aandacht voor elkaar - duidelijk naar voren komt. Deze uitkomsten bieden een solide basis om de Cittaslow-inspanningen voort te zetten.

Ook het college, de directie en een beperkt aantal medewerkers zijn goed vertrouwd met Cittaslow en ondersteunen het gedachtegoed, maar het is zorgwekkend is dat het onder een groot deel van de ambtelijke organisatie nauwelijks leeft.

De regionale samenwerking tussen de Lijn 50 gemeenten verloopt redelijk goed, zoals bijvoorbeeld te zien is in de gezamenlijke Beleefmaand Oktober. De samenwerking met het nationale en internationale netwerk wat betreft investeringen en het gebruik maken van beschikbare instrumenten zou beter kunnen.

De kernconclusie is dat het Cittaslow-keurmerk waardevol kan zijn voor het bereiken van beleidsdoelstellingen. In de periode 2016-2020 was de animo hiervoor groot, maar na 2020, mede beïnvloed door de coronapandemie en een tijdelijke burgemeester, is de inzet verminderd en zouden er meer kansen en instrumenten aangeboord kunnen worden.

Cittaslow structuur en organisatie

In dit onderzoek zijn de uitgebreide doelstellingen van Cittaslow International samengevat in acht centrale doelen: lokale voedselproductie, identiteitsbehoud, duurzame ontwikkeling, landschapskwaliteiten, kwalitatieve levensstijl, solidariteit, kleinschalig toerisme en biologische landbouw. Alle doelen zijn van belang en er is geen prioritering.

Cittaslow is ontstaan in Italië, en hier ligt ook de geografische concentratie. De strategie van Cittaslow International is gericht op wereldwijde uitbreiding. De aansluiting bij het netwerk is intensief door een uitgebreid certificeringsproces, maar eenmaal aangesloten is er beperkte toetsing. Hierdoor behouden gemeenten autonomie bij de interpretatie en implementatie van Cittaslow-principes.

In Nederland bevindt Eijsden-Margraten zich in een middenpositie ten opzichte van de andere tien Nederlandse gemeenten. De Cittaslow-portefeuille is toegewezen aan een wethouder, terwijl deze bij andere gemeenten meestal onder de verantwoordelijkheid van de burgemeester valt. De oriëntatie van Nederlandse gemeenten verschilt, soms gericht op duurzaamheid, soms op toerisme, en soms in brede (toekomst)visies. Bij Belgische gemeenten lijkt de focus vooral te liggen op het bevorderen van lokale voedselproductie, verwerking, en consumptie, terwijl Duitse gemeenten zich richten op het stimuleren van toerisme.

Cittaslow in de gemeente Eijsden-Margraten

Op strategisch niveau heeft Cittaslow weinig impact, aangezien het de laatste jaren niet prominent aanwezig is in (overkoepelende) visies en minder terugkomt in de planning & control cyclus. Bovendien zijn Cittaslow-doelstellingen niet gestructureerd geïntegreerd in de besluitvorming met een vaste paragraaf in de collegevoorstellen.

Er is een redelijke samenwerking in de Lijn 50 regio, er is echter (nog) geen structurele Cittaslow-agenda; samenwerking lijkt eerder ad hoc te zijn en wordt geïnitieerd naar aanleiding van evenementen zoals de Beleefmaand. Van de adviezen uit het Manifest Cittaslow Lijn 50 samenwerking uit 2020 is anno 2023 een deel uitgevoerd, terwijl andere adviezen blijven steken bij voornemens of onvolledig zijn uitgevoerd.

Wat betreft de kosten en baten zijn de directe kosten beperkt tot abonnement en ondersteuning van Slow Food Limburg en activiteiten voor het ambassadeursnetwerk. Indirecte kosten en baten zijn lastig inzichtelijk te maken. Financiële baten zijn niet direct aanwijsbaar, maar er idealiter zijn er kwaliteitsimpulsen in het beleid en in de uitvoering.

Het meest zichtbare instrument is het ambassadeurschap waarbij de actieve ondersteuning vanuit de gemeente matig aanwezig is. De instrumenten erkenning en marketingtools worden redelijk toegepast, ofschoon er zeker nog ruimte is om de zichtbaarheid en consistentie van de boodschap te vergroten. De instrumenten zoals richtlijnen en criteria als leidraad, gebruikmaken van internationale en nationale netwerken, best practice-, scholings- en storytelling projecten zijn door de gemeente Eijsden-Margraten de afgelopen jaren nauwelijks benut.

Cittaslow in de kernen van Eijsden-Margraten

De meerderheid van de inwoners, ondernemers en organisaties is in meer of mindere mate op de hoogte van het logo en de betekenis van Cittaslow. Lokale Cittaslow burgerinitiatieven en ambassadeurs zijn minder bekend onder alleen inwoners. Ondernemers en vooral betrokkenen bij een maatschappelijke vereniging of stichting hebben het beste begrip van Cittaslow. Meer dan de helft van de bevolking ondersteunt het feit dat de gemeente Eijsden-Margraten een Cittaslow-gemeente is, waarbij deze steun relatief hoger is bij mensen boven de 55 jaar en iets lager bij mensen jonger dan 55 jaar.

De bevestiging van de aansluiting van Cittaslow bij de kernwaarden komt zowel van inwoners als ambassadeurs. Inwoners van de kernen van Eijsden-Margraten vinden de Cittaslow-waarden ook belangrijk in hun persoonlijke leven. Voor ambassadeurs is onduidelijk hoe Cittaslow of de kernwaarden doorwerken in de besluitvorming van de gemeenten, behalve bij kleine projecten.

De houding van ambassadeurs varieert ten opzichte van Cittaslow, van integratie in bedrijfspraktijken tot twijfels over de praktische toepassing en een meer afstandelijke benadering. Hoewel de voordelen van het ambassadeurschap worden benadrukt, ervaren sommige ambassadeurs ook nadelen, zoals zorgen over de structuur, de benodigde tijdsinvestering en de meerwaarde. De meeste ambassadeurs zijn positief ten aanzien van de ondersteuning van de gemeente, behalve op het gebied van vergunningen en financiering.

Ambassadeurs ervaren weinig impact van het Cittaslow-netwerk op hun onderneming, hoewel de waardering vanuit de gemeente als positief wordt ervaren. Hoewel ambassadeurs weinig tastbare impact waarnemen, is er potentieel voor verdere betrokkenheid en samenwerking met de gemeente om de Cittaslow-doelen te realiseren. Echter, de toekomstplannen van een groot deel van de ambassadeurs duiden op een beperkte bereidheid om actief Cittaslow uit te dragen.

Aanbevelingen

1. Raad en College formuleer Cittaslow ambities

Cittaslow gaat uit van de autonomie van de gemeente bij de interpretatie en implementatie. Om hierin succesvol te zijn, is het essentieel helder voor ogen te hebben wat de gemeente Eijsden-Margraten wil bereiken met het Cittaslow-gedachtegoed. Als eerste stap is het raadzaam om een prioritering aan te brengen in de acht afgeleide doelen van het internationale netwerk. Betrek de huidige raad hierbij om te verifiëren of dit anno 2024 raadsbreed wordt gedragen. Nadat de hoofddoelen bekend zijn en duidelijk is of het gedragen wordt door de raad, kunnen meetbare en concrete ambities worden geformuleerd. Voorbeelden zijn:

- Eind 2024 willen we dat alle interne medewerkers bekend zijn met het Cittaslow-gedachtegoed en daarnaar handelen.
- Vanaf 2024 wordt het Cittaslow gedachtegoed zichtbaar overwogen in alle beleidsstukken en collegebesluiten.
- Tweejaarlijks neemt Eijsden-Margraten deel met een Best Practice Project aan Cittaslow International
- In 2026 is 70% van alles inwoners bekend met Cittaslow, enzovoort.

Formuleer deze doelen concreet en ambitieus en zodanig dat ze na enkele jaren gemeten kunnen worden. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de in 2023 gehouden nulmeting door Moventem in het kader van dit onderzoek. Bij het formuleren van de doelen zijn ook de kaders, randvoorwaarden en het beschikbare budget van belang. Kijk

hierbij ook naar andere organisatiedoelen die de gemeente zich gesteld heeft, aangezien niet alles haalbaar is en mogelijk binnen de gestelde grenzen.

2. B&W neem actief deel aan de nationale en internationale Cittaslow-netwerken

Een netwerk kan alleen succesvol zijn als deelnemers actief participeren. De gemeente Eijsden-Margraten zou hierin een meer proactieve rol kunnen vervullen door frequenter deel te nemen aan beraadslagingen en zelf ideeën en projecten te initiëren. Gezien de kosten kan overwogen worden om niet jaarlijks deel te nemen, maar het is wel wenselijk om op zijn minst de ontwikkelingen en verslaglegging op nationaal en internationaal niveau nauwlettend te volgen, wat momenteel onvoldoende gebeurt.

Daarnaast is het opportuun, gezien het brede scala van Cittaslow over verschillende terreinen en als overkoepelend gedachtegoed, om de verantwoordelijkheid voor Cittaslow bij de burgemeester te beleggen. Deze portefeuille is bovendien overwegend belegd bij burgemeesters in andere gemeenten, wat een meer gelijkwaardige opstelling bevordert bij de deelname aan het netwerk.

Voor het college en de ambtelijke organisatie is het van belang om actief gebruik te maken van internationale instrumenten die momenteel nog onvoldoende worden benut. Dit omvat onder andere erkenning door zichtbaarheid, het inzetten van marketingtools, het hanteren van richtlijnen en criteria als leidraad (zie ook aanbeveling 1), en daarnaast het organiseren van best practice, scholings- en storytelling projecten. Het inzetten van deze instrumenten zal de gemeente in staat stellen om nog effectiever bij te dragen aan en te profiteren van het Cittaslow-netwerk.

3. College en ambtelijke organisatie communiceer zichtbaar over Cittaslow zowel intern als extern

Het is raadzaam om de externe communicatie over Cittaslow te intensiveren en de zichtbaarheid te vergroten. Hoewel het mogelijk niet noodzakelijk is om fysieke symbolen als vlaggen te plaatsen, is een doordachte marketingcampagne van belang. Overtuigende structurele communicatie draagt bij aan een breder begrip en draagvlak voor Cittaslow, wat op zijn beurt de effectiviteit van de principes kan vergroten.

Daarnaast is het van essentieel belang om de interne communicatie over Cittaslow te optimaliseren, gezien het feit dat het momenteel voornamelijk bekend is bij een klein deel van de medewerkers. Organiseer interne evenementen waarin bestaande medewerkers enthousiast worden meegenomen. Bij nieuwe medewerkers kan dit al worden geïntroduceerd tijdens sollicitatiegesprekken en vervolgens in de inwerkprocedure. Het is van belang dat Cittaslow een integraal onderdeel wordt van de organisatiecultuur, waarbij medewerkers gemotiveerd zijn om de principes toe te passen in hun dagelijkse werkzaamheden.

4. Ambtelijke organisatie faciliteer enthousiast en versterk het ambassadeursnetwerk in Eijsden-Margraten

De recente benoeming van vijf nieuwe ambassadeurs kan mogelijk nieuw elan brengen, wat noodzakelijk is gezien de beperkte toekomstplannen van een groot deel van de huidige ambassadeurs. Voor ambassadeurs die zich niet langer verbonden voelen met Cittaslow is het raadzaam om mogelijk afscheid van elkaar te nemen. Het draait niet om het aantal ambassadeurs, maar juist om de kwaliteit; wat kunnen en willen ambassadeurs bijdragen en wat zet de gemeente daar tegenover? Dit laatste begint met duidelijkheid over de wensen en verwachtingen ten aanzien van ambassadeurs en als gemeente een vast aanspreekpunt te bieden.

Daarnaast zullen ambassadeurs zich meer ondersteund voelen als de gemeente zich actief inzet voor het vergroten van bekendheid met gerichte marketing. Hierdoor kan het enthousiasme in het lokale netwerk weer aangewakkerd worden. Het zoeken naar samenwerking met de gemeenten Vaals en Gulpen-Wittem is een stap in de goede richting, maar het is onvoldoende om het enthousiasme terug te brengen in Eijsden-Margraten. Het is noodzakelijk om eerst het ambassadeursnetwerk in Eijsden-Margraten effectief te faciliteren en te versterken.

5. College en ambtelijke organisatie continueer en versterk Cittaslow samenwerking in Lijn 50 verband

Hoewel de huidige samenwerking in Lijn 50 verband redelijk verloopt, is de laatste aanbeveling om deze positieve dynamiek voort te zetten en verder te versterken door elkaar frequent op te zoeken. Een mogelijke volgende stap zou kunnen zijn om de samenwerking te intensiveren op bestuurlijk en strategisch niveau, aangezien de huidige inspanningen zich voornamelijk op projectniveau afspelen.

Door de samenwerking te tillen naar een hoger niveau, kan een meer integrale benadering worden gerealiseerd. Dit zou kunnen leiden tot strategische beslissingen die de Cittaslow-principes effectiever in de beleidsvorming van de betrokken gemeenten integreren. Het is belangrijk om deze samenwerking te benaderen als een kans om gezamenlijk strategische doelen te formuleren en te implementeren, waardoor de impact van Cittaslow op een breder niveau wordt vergroot.

Reactie college van B&W

Rekenkamer Eijsden-Margraten
t.a.v. Mevrouw A. Hubens

Eijsden-Margraten: 8 maart 2024

Onderwerp: Rapport Rekenkamer 'Cittaslow verstopt in het DNA'

Geachte mevrouw Hubens,

Op 16 januari 2024 hebben wij het rapport 'Cittaslow verstopt in het DNA' van de Rekenkamer ontvangen. Op de eerste plaats danken wij u voor het uitgevoerde onderzoek en het rapport met conclusies en aanbevelingen. Graag maken wij van uw uitnodiging gebruik om onze reactie op het rapport te geven.

In de periode september 2023 – januari 2024 heeft de Rekenkamer beschrijvend onderzoek uitgevoerd naar het keurmerk Cittaslow in de gemeente Eijsden-Margraten. De vraag die centraal staat in het onderzoek is:

'Wat voegt het keurmerk Cittaslow toe aan het realiseren van de beleidsdoelstellingen van de gemeente Eijsden-Margraten?'

Het onderzoek is een combinatie van verkennend en beschrijvend onderzoek waarbij verschillende methoden zijn toegepast (documentenanalyse, interviews met bestuurders en medewerkers, een beperkte analyse van websites, een digitale enquête onder het burgerpanel en een telefonische enquête onder de Cittaslow ambassadeurs). De bevindingen zijn samengevoegd in een nota van bevindingen. In december 2023 heeft een feitelijke check op onjuistheden door de ambtelijke organisatie plaatsgevonden.

Naar aanleiding van de bevindingen worden in het onderzoek de volgende conclusies geformuleerd:

- Zeven jaar na invoering van het keurmerk Cittaslow is de gemeenschap grotendeels vertrouwd met de betekenis van Cittaslow;
- Cittaslow ontvangt steun van minstens de helft van de inwoners, ondernemers en organisaties in de kernen waarbij de verbinding met de kernwaarden duidelijk naar voren komt;
- deze uitkomsten bieden een solide basis om de Cittaslow-inspanningen voort te zetten;
- het keurmerk Cittaslow leeft nauwelijks onder een groot deel van de ambtelijke organisatie;
- de regionale samenwerking in Lijn 50 verband verloopt redelijk goed, echter de samenwerking met het nationale en internationale netwerk zou wat betreft investeringen en het gebruik maken van beschikbare instrumenten beter kunnen;

Behandeld door : Janssen
Bijlage(n) : Geen
Documentkenmerk(en) :

Uw brief van :
Uw kenmerk :
Pagina : 1 van 3
Ons kenmerk : Z/24/195995/668385

- de kernconclusie is dat het Cittaslow-keurmerk waardevol kan zijn voor het bereiken van beleidsdoelstellingen. In de periode 2016-2020 was de animo hiervoor groot, maar na 2020 (o.a. coronapandemie en waarnemend burgemeester) is de inzet verminderd en zouden er meer kansen en instrumenten aangeboord kunnen worden.

Wij hebben kennis genomen van de conclusies. Inhoudelijk zullen wij per aanbeveling onze reactie weergeven.

Aanbeveling 1 Raad en college formuleer Cittaslow ambities

Wij nemen de waarden van onze gemeente (authenticiteit, gastvriendelijkheid, fijschaligheid, unieke ligging en aandacht voor elkaar), die de basis vormen voor het keurmerk Cittaslow voor onze gemeente, mee als onderdeel van onze strategische koers die wij explicieter willen formuleren. Deze strategische koers moet antwoord geven op de vraag wat voor gemeente Eijsden-Margraten wil zijn. Uit diverse documenten en trajecten (waaronder bijvoorbeeld Cittaslow, het Bestuursakkoord 2022-2026 en de bouwsteennotitie Omgevingsvisie) wordt impliciet al beschreven wat voor gemeente Eijsden-Margraten wil zijn. Het ontbreekt echter aan een eenduidige richting die voor iedereen helder is, expliciet wordt uitgedragen en een herkenbare basis vormt voor verdere visie- en beleidsontwikkeling, positionering en profilering van de gemeente Eijsden-Margraten. Vanuit deze strategische koers kan de door u voorgestelde prioritering en koppeling met de organisatiedoelen plaatsvinden.

Aanbeveling 2 B&W neem actief deel aan de nationale en internationale Cittaslow netwerken

Wij nemen deze aanbeveling over en zullen in overleg treden met de gemeente Echt-Susteren (waarvan de burgemeester voorzitter is van het landelijk netwerk) om aangehaakt te blijven bij het Cittaslow netwerk. De burgemeester zal participeren in de (inter)nationale netwerken en de portefeuillehouder economie in de lokale netwerken. Voor wat betreft een actieve deelname aan internationale netwerken merken wij op dat dit voor onze gemeente wel een meerwaarde moet hebben. Wij zullen ons met name richten op de landen direct om ons heen. Denk bijvoorbeeld aan de voorgenomen jumelage met Clervaux (Luxemburg), hetgeen mede ertoe geleid heeft dat ook Clervaux een Cittaslow-gemeente is geworden.

Aanbeveling 3 College en ambtelijke organisatie communiceer zichtbaar over Cittaslow zowel intern als extern

Wij nemen deze aanbeveling over en zullen zowel intern als extern doelgericht en zichtbaarder communiceren. Overigens zal in het nieuwe inwerkprogramma voor nieuwe medewerkers Cittaslow expliciet worden opgenomen.

Aanbeveling 4 Ambtelijke organisatie faciliteer enthousiast en versterk het ambassadeursnetwerk in Eijsden-Margraten

Op 24 oktober 2023 hebben wij in ons besluit om nieuwe Cittaslow ambassadeurs te benoemen het volgende overwogen:

- De individuele ambassadeur krijgt erkenning voor zijn ondernemen of activiteiten (organisatie) in Cittaslow en wordt in de communicatie (gemeente, Visit Zuid-Limburg e.o.) extra onder de aandacht gebracht bij het publiek;

- Wij zien de rol van de gemeente in stimuleren en waar wenselijk, mogelijk faciliteren van het ambassadeursnetwerk. De gemeente vraagt het netwerk om zelf initiatief te nemen en vorm en inhoud te geven aan hoe het netwerk, de individuele ambassadeurs en het collectief, kan helpen doelen te stellen en deze te bereiken. Als gemeente luisteren wij naar de behoefte en denken pro-actief mee over wat het netwerk zou kunnen betekenen voor de individuele ambassadeurs en voor de gemeente c.q. gemeenschap. Het is van belang dat er vanuit de gemeente een vast aanspreekpunt beschikbaar is. Onze bedrijvencontactfunctionaris vervult deze rol.

Wij staan positief tegenover een intensievere samenwerking met Gulpen-Wittem en Vaals ten aanzien van Cittaslow. Deze aanbeveling nemen wij tevens mee in onze bredere heroriëntatie op strategische (regionale) samenwerking.

Met vriendelijke groet,

Mr. A.P. Krijnen

Nawoord rekenkamer

De rekenkamer heeft kennisgenomen van de reactie van het college, zoals verwoord in de brief van 8 maart. De rekenkamer constateert met genoegen dat het college ervoor open staat om alle vijf de aanbevelingen te gaan overnemen. Ten aanzien van de reactie van het college op aanbeveling 1 en 4 wil de rekenkamer nog kort wat toevoegen.

Wat betreft aanbeveling 1: De koppeling met een expliciete strategische koers lijkt de rekenkamer logisch. Echter, dit laat onverlet om meetbare beleidsambities te bepalen en vervolgens concrete stappen te zetten om deze ambities te behalen.

Inzake aanbeveling 4: De rekenkamer wil nogmaals benadrukken hoe belangrijk het is om de huidige ambassadeurs duidelijkheid te verschaffen over wensen en verwachtingen. Mogelijk is het ook noodzakelijk om afscheid te nemen van ambassadeurs die geen betrokkenheid meer voelen. Ga open het gesprek aan. Een vast contactpersoon is een basisvoorwaarde, maar het gaat zeker ook om enthousiaste ondersteuning van en betrokkenheid bij het netwerk door de gemeentelijke organisatie.

Tot slot wenst de rekenkamer de raad, het college en de ambtelijke organisatie alle welslagen toe bij het implementeren van de aanbevelingen en het integreren van het Cittaslow-gedachtegoed in het prachtige landschappelijke gebied van Eijsden-Margraten.

Deel 2: Nota van bevindingen

1

Wat en wie is Cittaslow?

In dit hoofdstuk beantwoorden wij de volgende deelvragen:

1. Waar staat het netwerk Cittaslow voor, wat zijn de doelstellingen, hoe is het georganiseerd, en welke instrumenten worden aangeboden?
2. Hoe controleert het netwerk de inzet van gemeenten en het naleven van de doelstellingen in het algemeen en in het bijzonder Eijsden-Margraten?
3. Hoe verhoudt de gemeente Eijsden-Margraten zich tot andere Cittaslow gemeenten, wat betreft organisatie, gebruik van instrumenten en beleving?

1.1 / Beeld van Cittaslow International

Inleiding

Cittaslow is een internationale beweging die zich richt op het bevorderen van levenskwaliteit in gemeenten door middel van een langzamer en meer duurzaam levensritme. Het concept is ontstaan in Italië in 1999 en heeft zich sindsdien verspreid naar verschillende landen over de hele wereld. Op de website staat als introductie vermeld: *'Gemeenten die zich bij de vereniging aansluiten, worden gedreven door nieuwsgierige mensen die verlangen naar een herstelde tijd, waar de mens nog steeds de hoofdrolspeler is in de langzame en gezonde opeenvolging van seizoenen, met respect voor de gezondheid van de burgers, de authenticiteit van producten en goed eten, rijk aan fascinerende ambachtelijke tradities, waardevolle kunstwerken, pleinen, theaters, winkels, cafés, restaurants, plaatsen van geest en ongerepte landschappen, gekenmerkt door de spontaniteit van religieuze rituelen en respect voor tradities, in de vreugde van een langzaam en rustig leven.'* Dit is dus waar het netwerk voor wil staan en dit citaat is tevens opgenomen in het Manifest van 2020.

In de brochure uit 2019 staat het volgend vermeld: *'Cittaslow International is een non-profit vereniging is die burgemeesters van kleine en middelgrote steden bijeenbrengt. Cittaslow kan niet bestaan zonder de actieve bijdrage van lokale entiteiten, handelaren, ambachtslieden, boeren, scholen, vrijwilligersorganisaties, enzovoort. Het primaire doel is het behoud van de gemeenschapsgeest en tegelijkertijd kennis overdragen aan de nieuwe generaties om hen bewust te maken van hun cultureel erfgoed. "Er is geen Slim zonder Langzaam." Om een Cittaslow-stad te worden, moet een stad een specifiek certificeringsproces doorlopen.'*

Volgens deze brochure is dit gebaseerd op vijf pijlers:

1. Minder hectisch te leven of wel de positieve kant zien van traagheid;
2. Circulaire economie nastreven door minder te consumeren en meer te recyclen en hergebruiken;
3. Veerkracht door te "Verbeteren wat we zijn en wat we hebben, zonder onszelf te vernietigen"; Een van de pijlers van Cittaslow is een boodschap en tegelijkertijd een programma;
4. Sociale rechtvaardigheid, inclusie en uitsluiten van discriminatie;
5. Lokale cultuur en erfgoed bevorderen.

Doelstellingen

De doelstellingen van Cittaslow hebben allen te maken met de uitdagingen waarmee moderne samenlevingen worden geconfronteerd als gevolg van globalisering en de snelle levensstijl. Dit wordt in nogal uitgebreide, bloemrijke taal geuit waarbij sprake is van een groot aantal doelen die deels in elkaar overlopen. In deze rapportage zijn deze doelen samengevat in de acht belangrijkste waarbij ze in willekeurige volgorde worden gegeven:

1. **Lokale voedselproductie:** Cittaslow legt de nadruk op lokale voedselproductie, ondersteuning van boerenmarkten en het behoud van traditionele culinaire verwerkingspraktijken. Het erkent de waarde van voedsel als een belangrijk aspect van de lokale identiteit.
2. **Identiteitsbehoud:** Cittaslow streeft naar het behoud van lokale identiteit, tradities en culturele waarden.
3. **Duurzame ontwikkeling van wonen en werken:** Cittaslow wil lokale economieën ondersteunen door het promoten van lokale bedrijven, kleine lokale ambachten en traditionele producenten waarin innovatieve oplossingen geïntegreerd worden.
4. **Landschapswaliteiten:** Cittaslow wil dat gemeente maatregelen nemen om de unieke kenmerken en waarden van een landschap te beschermen.
5. **Kwalitatieve en gezonde levensstijl:** De beweging bevordert een betere levenskwaliteit voor de inwoners, met aandacht voor welzijn, gezondheid en sociale verbondenheid.
6. **Solidariteit en sociale rechtvaardigheid:** Cittaslow streeft naar solidariteit tussen mensen en gemeenschappen. Het promoot sociale rechtvaardigheid en inclusie, zij wil mensen verbinden met elkaar.
7. **Kleinschalig toerisme:** Cittaslow wil kleinschalig toerisme en recreatie bevorderen onder meer in relatie tot de leefbaarheid.
8. **Biologische landbouw:** Cittaslow pleit voor duurzame ontwikkeling, met een nadruk op het verminderen van de ecologische voetafdruk, het bevorderen van milieuvriendelijke praktijken en circulaire principes.

Het is onduidelijk welke prioriteit wordt gegeven aan de verschillende doelstellingen, wat het belangrijkste is en welke doelen weliswaar van belang zijn, maar wellicht minder urgent of meer op de achtergrond aanwezig. Van oorsprong richtte Cittaslow zich vooral op lokale voedselproductie. Daarna werd met name de identiteit en authenticiteit een belangrijk thema. De laatste jaren lijkt duurzame ontwikkeling echter voorop te staan.

1.2 / Structuur van Cittaslow

Organisatiestructuur

In maart 2001 werd 'Cittaslow' formeel opgericht als vereniging. Dit is vastgelegd in het International Charter van 2014. Dit charter bepaalt niet alleen de onbeperkte duur van de vereniging, maar ook het eigen handelsmerk: "een oranje gekleurde slak met een kroon van moderne en historische gebouwen".

De organisatiestructuur van Cittaslow omvat verschillende niveaus en organen, waaronder de Internationale Assemblee, de Internationale Coördinatiecommissie, en het Internationaal Wetenschappelijk Comité.

Internationale Assemblee: Dit hoogste orgaan bestaat uit afgevaardigden van alle Cittaslow-gemeenschappen wereldwijd. Jaarlijks komen zij bijeen om belangrijke beslissingen te nemen en beleid goed te keuren. De vergadering bespreekt strategieën, internationale promotieactiviteiten, coördinatieproblemen, doelstellingen, werkrichtlijnen, budgetten, en meer. Het is een meerdaags netwerktreffen met een gevarieerd programma van best practices, cultuur, voedsel en lezingen. Deelname van gemeenten is vrijwillig en wordt inhoudelijk gecoördineerd door de voorzitter van de nationale coördinatiecomités.

Internationale Coördinatiecommissie: Dit is het Dagelijks Bestuur van Cittaslow International en bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende Cittaslow-gemeenschappen. Het coördineert internationale activiteiten, draagt bij aan de ontwikkeling van Cittaslow-principes, behandelt lidmaatschapsprocedures, initiatieven en beheert het Mutual Fund. Daarnaast coördineert en ondersteunt het de activiteiten van nationale structuren.

Internationaal Wetenschappelijk Comité: Dit comité bestaat uit experts en geleerden die wetenschappelijke en culturele informatie leveren ter verbetering van de verenigingsactiviteiten. Het wetenschappelijk comité heeft een belangrijke stem in de besluitvorming.

Nationale Coördinatiecomités: Deze comités opereren op nationaal niveau om Cittaslow-principes te verspreiden, lokale gemeenschappen te ondersteunen en samenwerking tussen Cittaslow-gemeenten in dat land te bevorderen.

In Nederland is dit Cittaslow Nederland, waarbij tien gemeenten zijn aangesloten. Na een periode van stilte in 2020-2021, is het in januari 2023 weer geactiveerd onder voorzitterschap van de burgemeester van Echt-Susteren. Er is afgesproken om een geografische indeling in regio's te maken en een toekomstvisie op te stellen.

Daarnaast zijn er internationale organen zoals een technisch-politieke adviesgroep, een Raad voor statutaire en juridische garantie, een accountantscommissie, en een geschillencommissie, elk met specifieke taken en verantwoordelijkheden.

Instrumenten

Cittaslow International biedt meerdere bestuurlijke en praktische instrumenten voor aangesloten gemeenten, waarmee ze hun doelstellingen van duurzaamheid, levenskwaliteit en behoud van lokale identiteit kunnen nastreven. Deze worden hieronder beschreven:

1. **Richtlijnen en criteria:** Cittaslow heeft specifieke richtlijnen en criteria opgesteld waaraan gemeenten moeten voldoen als ze zich aanmelden. Deze criteria omvatten aspecten zoals duurzaamheid, cultureel erfgoed, lokale producten en levenskwaliteit. Gemeenten kunnen zelf deze richtlijnen gebruiken als leidraad voor hun beleid en uitvoering hiervan.
2. **Netwerk van gemeenten:** Dit vormt een uiterst belangrijk instrument dat uitgaat van samenwerking. Gemeenten kunnen ervaringen delen, leren van best practices van andere aangesloten gemeenten en gezamenlijk werken aan projecten en initiatieven. Het internationale netwerk organiseert regelmatig bijeenkomsten en conferenties, waar gemeenten de mogelijkheid hebben om deel te nemen, ideeën uit te wisselen en te netwerken met andere gemeenten en organisaties die zich inzetten voor vergelijkbare doelen.
3. **Erkenning:** Het Cittaslow-label biedt gemeenten internationale erkenning en zichtbaarheid als plaatsen die zich inzetten voor levenskwaliteit en duurzaamheid. Dit kan helpen bij het aantrekken van toerisme en investeringen.
4. **Best Practice Projecten:** Dit project is een jaarlijks initiatief waarbij prijzen worden uitgereikt aan gemeenten die uitblinken in het implementeren van duurzame praktijken en het bevorderen van een hoogwaardige levensstijl. Dit project dient als een inspirerend voorbeeld voor andere gemeenten en bevordert het delen van succesvolle benaderingen.
5. **Scholingsprojecten:** Cittaslow ondersteunt gemeenten met scholingsprojecten om lokale gemeenschappen bewust te maken van duurzame praktijken en hen te betrekken bij initiatieven die de levenskwaliteit verbeteren. Deze projecten omvatten educatieve programma's, workshops en trainingen gericht op duurzaamheid, lokale ambachten en cultureel erfgoed.
6. **Storytelling projecten:** Het vertellen van verhalen is een middel om de unieke kenmerken en geschiedenis van een gemeente te communiceren. Cittaslow moedigt het gebruik van deze projecten aan om de lokale identiteit te versterken en de gemeenschap te verbinden met haar erfgoed.
7. **Toerismeprojecten:** Cittaslow promoot duurzaam toerisme en biedt gemeenten instrumenten om verantwoordelijk toerisme te bevorderen. Dit omvat het ontwikkelen van toeristische routes, het benadrukken van lokale attracties en het creëren van ervaringen die de authenticiteit van de bestemming benadrukken.
8. **Marketingtools:** Gemeenten krijgen toegang tot marketingtools waarmee ze hun Cittaslow-lidmaatschap effectief kunnen communiceren. Dit omvat promotionele materialen, logo's en strategieën die gericht zijn op het aantrekken van aandacht voor de unieke eigenschappen van de gemeente.
9. **Supporter/ambassadeurschap:** Cittaslow International hanteert het begrip supporter. In een aantal Nederlandse gemeenten wordt gesproken van ambassadeurs waaronder ook in Eijsden-Margraten. Dit zijn ondernemers of vertegenwoordigers van organisaties die zich willen inzetten voor de Cittaslow-principes en -doelen. Op basis van vastgestelde criteria worden Cittaslow-ambassadeurs benoemd, die de belangen van Cittaslow actief behartigen en als lokale voorvechters fungeren.

Uitgangspunten

Op basis van de eerdere beschrijving en een analyse van de website concludeert de rekenkamer de volgende uitgangspunten met betrekking tot het functioneren van het netwerk.

Geografische Concentratie: Het zwaartepunt van Cittaslow ligt in Italië, waar de oorsprong ligt, het hoofdkantoor is en het jaarlijks netwerktreffen plaatsvindt. Een aanzienlijk deel van de aangesloten gemeenten bevindt zich dan ook in Italië (30%), gevolgd door Polen (13%). Rusland en omliggende landen, evenals veel Aziatische, Arabische en Afrikaanse landen, ontbreken momenteel (nog).

Uitbreidingsstrategie: De strategie van Cittaslow lijkt gericht te zijn op wereldwijde verspreiding. Momenteel zijn dit 396 gemeenten in 33 landen en men zou graag willen dat het meer gemeenten wordt en in meer landen. Zo zijn er in het afgelopen half jaar 6 gemeenten toegetreden in de landen: Verenigde Staten, China, Polen, Turkije en Colombia.

Certificeringsproces: Het aanmeldingsproces voor gemeenten is intensief en langdurig, waarbij 72 vereisten in 7 hoofdgebieden op het gebied van kwaliteit aangetoond moeten worden. Dit neemt vaak de vorm aan van een bidboek of een ambitieplan. De 72 vereisten worden gecontroleerd door een auditcommissie waarbij de deelnemende gemeente bezocht wordt.

Geen controle na aansluiting: Er zijn geen specifieke controlemechanismen door het internationale Cittaslow-netwerk na aansluiting op de inzet van de gemeente en het naleven van gestelde doelen. Dit geeft gemeenten ruimte om autonomie te behouden bij het interpreteren en implementeren van de Cittaslow-principes. Er is nauwelijks sprake van intrekking van een eenmaal verkregen certificering. Het enige objectief te meten vereiste: maximaal 50.000 inwoners is ook ter discussie gesteld in het laatste assemblee of deze wel zo strikt nageleefd moet worden. De verantwoording ligt dus bij de gemeente zelf in hoeverre zij de Cittaslow-waarden willen verankeren in hun beleid en in de uitvoering.

1.3 / Andere Cittaslow-gemeenten

In deze paragraaf onderzoeken we de benadering van andere gemeenten ten aanzien van Cittaslow, waarbij we ons richten op de tien Nederlandse gemeenten en een steekproef van drie Belgische en drie Duitse gemeenten. De analyse van de gemeentelijke websites biedt een indicatief beeld in de mate waarin Cittaslow zichtbaar is in zowel uitvoering als beleid. In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de huidige stand van zaken van Nederlandse gemeenten.

Tabel 1: Overzicht Nederlandse Cittaslow Gemeenten en hun zichtbaarheid op de website (nov. 2023)

Cittaslow gem. (NL)	Sinds	Logo gebruik	N zoek-resul-taten	N ambas-sadeurs	Beschrijving portefeuille-houder	Opname in coalitie-akkoord 2022-26	Opname in beleidsvisies
Midden Delfland	2008	ja/ anders niet oranje	40	70	Burgemeester Cittaslow, externe betrekkingen en representatie	11 maal / aparte paragraaf bestuur en lerende organisatie	ja, Toekomstvisie
Alphen-Chaam	2010	ja	5	70	Burgemeester Cittaslow	Uitgebreid aparte paragraaf met concreet welke resultaten	ja, Toekomstvisie herrijks-document
Borger-Odoorn	2010	ja	1	?	Burgemeester Gebiedspromotie en Cittaslow	1 maal als ambitie om een heldere invulling te geven	onbekend
Vaals	2011	nee	19/ helft Duitse vertaling	16	Burgemeester Cittaslow onder Bestuur & dienstverlening	4 maal bij koers, verbindende thema's, kwalitatief toerisme en bij ondernemersklimaat	ja, in Lijn 50 regiovisies
Heerde	2012	nee	11	18	Niet vermeld, waarschijnlijk burgemeester	7 maal in algemene zin, samen met fairtrade	ja, Preventie en lijfstijlakkkoord, Toekomstvisie

Cittaslow gem. (NL)	Sinds	Logo gebruik	N zoekresultaten	N ambassadeurs	Beschrijving portefeuillehouder	Opname in coalitie-akkoord 2022-26	Opname in beleidsvisies
Westerwolde	2014	ja	4/aparte website	135	Niet vermeld, waarschijnlijk burgemeester	niet genoemd	ja, Omgevingsvisie
Echt-Susteren	2015	ja/ anders niet oranje	7	?	Burgemeester Recreatie en toerisme (incl. Cittaslow)	2 maal, toeristische promotie, en duurzaamheid	onbekend
Eijsden-Margraten	2016	nee	6	28	Wethouder Economie (bedrijventerreinen, markten, mkb, landbouw, vrijetijdseconomie, Cittaslow) Burgemeester vermeld als nevenfunctie Lid Cittaslow Nederland en Cittaslow International	7 maal inleiding (3x), en uitbouwen ambassadeurschap (4x)	ja, in Lijn 50 regiovisies
Peel en Maas	2018	ja	1	11	Burgemeester vermeld als nevenfunctie Lid Cittaslow Nederland en Cittaslow International	niet genoemd	onbekend, alleen ambities teruggevonden
Gulpen-Wittem	2018	ja	12	15	Burgemeester Cittaslow	8 maal bij stip op de horizon	ja, in Lijn 50 regiovisies

Gemeente Midden-Delfland heeft gedurende een aanzienlijke periode het voortouw genomen en is ook de langst aangesloten gemeente, sinds 2008. Dit wordt weerspiegeld in het feit dat deze gemeente het hoogste aantal zoekresultaten (40) oplevert. Het aantal zoekresultaten varieert tussen de 1 en 40 en er is een gemeente die een aparte pagina gewijd heeft aan Cittaslow.

Het logo wordt door de meerderheid van de gemeente op de website gebruikt, dit geldt niet voor een derde deel, waaronder de gemeente Eijsden-Margraten. Overigens gebruikt Eijsden-Margraten wel standaard het logo op briefpapier maar dus niet digitaal.

Bovendien valt op dat in veel gemeenten het supporter- of ambassadeurschap van ondernemers/organisaties wordt omarmd, waarbij de wijze van betrokkenheid en de aantallen variëren tussen de 11 en 135 per gemeente.

Wat betreft de portefeuille van Cittaslow, zien we dat deze meestal bij de burgemeester ligt, behalve in Eijsden-Margraten, waar een wethouder deze beheert. Er zijn ook verschillen in combinaties met andere beleidsterreinen. Zo wordt Cittaslow in de ene gemeente gecombineerd met externe betrekkingen, representatie of bestuur & dienstverlening en in de andere gemeente met gebiedspromotie, recreatie & toerisme of met economie. Daarnaast staat Cittaslow bij twee gemeenten tussen haakjes vermeld, waaronder Eijsden-Margraten.

De opname in coalitie-akkoorden verschilt sterk tussen gemeenten. Bij twee gemeenten wordt het niet genoemd, bij twee andere komt het uitgebreid aan bod, en bij de overige zes wordt het zijdelings en minder dan 10 keer genoemd. Dus bij 8 gemeenten speelt het geen hoofdrol in het huidige raadsprogramma. Summier is ook gekeken naar de opname van Cittaslow in beleidsvisies. Opvallend is dat bij drie gemeenten uitgebreid is opgenomen in de overkoepelende Toekomstvisies. Voor duiding van opname van Cittaslow in de Lijn 50 regio visies wordt verwezen naar paragraaf 2.1.

Op basis van communicatie-uitingen en het aantal ambassadeurs blijkt dat Cittaslow het meest leeft bij Midden-Delfland, Alpen-Chaam en Westerwolde. Ook in bestuurlijke verklaringen is de zichtbaarheid hoog bij Midden-Delfland en Alphen-Chaam, en bij de gemeente Heerde.

Belgische en Duitse Cittaslow gemeenten

Cittaslow Belgium telt negen aangesloten gemeenten. Bij drie van deze gemeenten, Maaseik, Damme en Silly, zijn de websites onderzocht, wat resulteert in beperkte zoekresultaten, behalve bij de gemeente Silly, waar er 40 worden gevonden. Silly vervult tevens het voorzitterschap en neemt een actievere rol op zich, vergelijkbaar met het verleden van Midden-Delfland in Nederland. Op basis van de georganiseerde activiteiten en evenementen lijkt Cittaslow vooral gericht te zijn op het bevorderen van lokale voedselproductie, verwerking en consumptie. Opmerkelijk is dat de gemeente Damme, pas in 2023 aangesloten, Cittaslow heeft opgenomen in haar strategische meerjarenplan.

Cittaslow Deutschland omvat 21 aangesloten gemeenten. De websites van Deidesheim, Selfkant en Hersbruck zijn geanalyseerd. De zoekresultaten voor Deidesheim zijn aanzienlijk (149) en zijn te vinden op een aparte website getiteld 'Deidesheim Duurzaamheid', waarvan de inhoud voornamelijk toeristisch is. Op de officiële gemeentelijke website van Deidesheim wordt echter niet naar Cittaslow verwezen. Desondanks vervult deze gemeente momenteel het voorzitterschap en neemt ze een actieve rol op zich. Hersbruck levert 15 zoekresultaten, inclusief recente informatie, terwijl Selfkant er 5 heeft. Selfkant is in 2023 toegetreden tot Cittaslow. Met Maaseik en Echt-Susteren op korte afstand, binnen 5 kilometer, willen deze drie Cittaslow-gemeenten hun internationale samenwerking versterken. Voor 2024 staat een gezamenlijke Cittaslow Drie Landen Culturele Zomer gepland.

1.4 / Samenvattend

De acht voornaamste doelen van het Cittaslow-netwerk omvatten lokale voedselproductie, identiteitsbehoud, duurzame ontwikkeling, landschapskwaliteiten, kwalitatieve levensstijl, solidariteit, kleinschalig toerisme en biologische landbouw. Hoewel alle doelen van belang zijn, lijken prioriteiten en accenten in de loop der jaren te verschuiven.

Er zijn drie kernconclusies te trekken over het Cittaslow-netwerk. Ten eerste is er sprake van een geografische concentratie in Italië, waarbij gestreefd wordt naar een wereldwijde uitbreidingsstrategie. Ten tweede is het certificeringsproces intensief, maar eenmaal aangesloten is er beperkte controle. Ten derde behouden gemeenten autonomie bij de interpretatie en implementatie van Cittaslow-principes.

Samenvattend kan worden gesteld dat gemeenten aanzienlijke variatie vertonen in zichtbaarheid en betrokkenheid bij Cittaslow-principes. In Nederland bevindt Eijsden-Margraten zich in een middenpositie. De oriëntatie van Nederlandse gemeenten verschilt, soms gericht op duurzaamheid, soms op toerisme en soms in brede (toekomst)visies. Bij Belgische gemeenten lijkt de focus vooral te liggen op het bevorderen van lokale voedselproductie, verwerking en consumptie, terwijl Duitse gemeenten zich richten op het stimuleren van toerisme.

2

Wat doet de gemeente met Cittaslow?

In dit hoofdstuk beantwoorden wij de volgende deelvragen:

4. In welke mate sluit het beleid van de gemeente Eijsden-Margraten aan bij de doelstellingen van Cittaslow en wordt het ingezet bij besluiten?
5. Wat zijn de directe en indirecte kosten en baten in verband met Cittaslow in Eijsden-Margraten en is het mogelijk om dit inzichtelijk te krijgen?
6. Hoe is Cittaslow georganiseerd in de gemeentelijk organisatie en van welke instrumenten wordt gebruik gemaakt in Eijsden-Margraten?
7. Hoe wordt het keurmerk Cittaslow ervaren en beleefd in de ambtelijk en bestuurlijke organisatie van Eijsden-Margraten?

2.1 / Aansluiting bij het beleid

In deze paragraaf onderzoeken we of het beleid in lijn is met Cittaslow en in hoeverre het wordt toegepast bij besluitvorming. Om deze vraag goed te kunnen beantwoorden, is het zinvol om onderscheid te maken tussen drie tijdsperiodes (2016-2017, 2018-2020, 2021-2023) en de planning & control cyclus toe te lichten.

De eerste periode, 2016-2017, stond in het teken van het aansluiten bij het Cittaslow-netwerk. Dit was een intensief proces waarin de afstemming met het beleid van Eijsden-Margraten werd beoordeeld, zoals vastgelegd in het bidboek. In deze fase kan zonder twijfel bevestigd worden dat er succesvol aansluiting is gevonden. Aangezien dit onderzoek zich richt op de periode vanaf 2020, is er geen specifiek onderzoek gedaan naar de impact op de besluitvorming in de initiële periode. Het is aannemelijk dat in de beginfase de impact nog beperkt was, aangezien dergelijke veranderingen tijd nodig hebben om volledig tot hun recht te komen.

Van 2018 tot 2021 blijkt uit interviews dat er ook actieve betrokkenheid was, bijvoorbeeld met deelname aan bijeenkomsten van Cittaslow Nederland. Dit wordt ook bevestigd in het bestuursakkoord 2018-2022. Hierin wordt door de raad expliciet gevraagd aan het college om een regioagenda op te stellen die bijdraagt aan het versterken van het 'DNA, dicht bij het leven' en de Cittaslow-gedachte in samenwerking met de gemeenten Gulpen-Wittem en Vaals. Cittaslow komt ook terug in overkoepelende beleidsvisies, zoals 'Gemeenschappelijke waarden in Lijn 50 samenwerking,' het 'Groen Beleidsplan,' en wordt zijdelings genoemd in de 'Woonvisie 2019-2025,' 'Bestemming Zuid-Limburg 2030,' 'Omgevingsvisie Lijn 50,' en 'Visie op dienstverlening,' waarin wordt verwezen naar een Cittaslow plan van aanpak. Het Cittaslow-gedachtegoed versterkt in deze jaren het al bestaande DNA van de gemeente, gekoppeld aan de vijf kernwaarden: authenticiteit, gastvrijheid, fijschaligheid, een unieke ligging, en aandacht voor elkaar. In de strategische visie van 2022 komt het begrip Cittaslow nog niet aan bod, maar de DNA-

elementen en kernmerken worden wel beschreven. In 2020 wordt Cittaslow uitgebreid behandeld in het document 'Samenwerking Cittaslow in Lijn 50 verband'.

In de derde periode, van 2021 tot 2023, lijkt de invloed van het Cittaslow-gedachtegoed op de algemene beleidsvorming te verminderen. De focus verschuift naar het ambassadeurschap. Cittaslow speelt geen prominente rol meer in overkoepelende beleidsvisies en wordt slechts twee keer genoemd in de bouwstenennotitie van de Omgevingsvisie. In het nieuwe bestuursakkoord 2022-2026 komt Cittaslow zevenmaal voor, maar zeker niet op een prominente manier; de nadruk ligt op het uitbouwen van ambassadeurschap. In de kadernota 2024-2027 wordt het eenmaal genoemd bij de vrije tijdseconomie, met dezelfde ambitie om het ambassadeurschap uit te bouwen.

Planning & Control cyclus

In de programmabegroting van 2020 -2023, uitgegeven in 2019, viel op dat het Cittaslow-logo werd toegevoegd aan de speerpunten, waarbij een duidelijke relatie bestond met de Cittaslow-gedachte. Deze begroting omvatte vijf programma's: 1. Mens & Samenleving, 2. Landschap, Natuur & Water, 3. Duurzaam Wonen, 4. Dienstverlening en Besturen, en 5. Financiën en Middelen. Opvallend was dat bij de eerste twee programma's alle speerpunten (11 in totaal) waren gelabeld als Cittaslow. In het programma Duurzaam Wonen gold dit voor 5 van de 8 speerpunten, in het programma Dienstverlening en Besturen voor 3 van de 6, terwijl er bij het laatste programma geen speerpunt Cittaslow was gelabeld. Kortom, twee derde van de gehele begroting was Cittaslow gelabeld. Opmerkelijk is dat in de daaropvolgende jaren de Cittaslow-etikettering niet meer werd toegepast.

De begroting kijkt vier jaren vooruit, terwijl de jaarrekening een jaar terugkijkt. In de volgende tabel is het resultaat zichtbaar van een analyse van het aantal keren dat het woord 'Cittaslow' wordt genoemd in de begrotingen en jaarrekeningen in de jaren van uitgifte. De beperkte analyse laat zien dat het Cittaslow gedachtegoed terugkomt in de P&C-documenten.

Tabel 2: Frequentie van Cittaslow onderwerp in planning & control documenten

Jaar van uitgifte	2020	2021	2022	2023
Programmabegrotingen tot 2024/-25/-26/-27	13	21	5	9
Jaarrekeningen van 2019/-20/-21/-22	42	18	13	39

Ten eerste valt op dat Cittaslow in de programmabegrotingen minder voorkomt dan in de jaarrekeningen. In de jaarrekeningen van 2019 en 2022 wordt het woord Cittaslow vaker genoemd dan in de jaarrekeningen van 2020 en 2021, wat de eerdere bevinding bevestigt dat er in 2020 meer aandacht was voor Cittaslow dan in de jaren 2021 en 2022. In 2023 komt iets meer aandacht voor Cittaslow in de begroting, vooral gericht op het uitbouwen van het ambassadeursnetwerk en het vermelden van het rekenkameronderzoek. In de meest recente begroting voor 2023-2027 is het ook als een van de punten opgenomen bij het Uitvoeringsprogramma Plattelands- en Vrijtijdeconomie 2024 met als aandachtspunt de doorontwikkeling van Cittaslow.

In het uitgiftejaar 2023 is er sprake van een toename van het gebruik van Cittaslow in de jaarrekening van 2022, waarin veel aandacht wordt besteed aan het stimuleren van bewuste productie en consumptie, met voorbeelden zoals Heerdeberg, Hoogcruts en het netwerk van ambassadeurs. Daarnaast is er aandacht voor Cittaslow in Lijn 50 regio verband.

Afsluitend kan worden vastgesteld dat de impact op besluitvorming op operationeel dan wel tactisch niveau plaatsvindt, met name bij projecten zoals het uitbouwen van het ambassadeurschap en de ondersteuning van het burgerinitiatief "Korte Keten, Zeker (W)eten." Op strategisch niveau lijkt Cittaslow nauwelijks impact te hebben, aangezien het de laatste jaren niet prominent voorkomt in (overkoepelende) visies en ook minder terugkomt in de planning & control cyclus.

Het lijkt wenselijk om Cittaslow-doelstellingen op een meer gestructureerde wijze te integreren in de besluitvorming. Een mogelijkheid hiertoe is om een vaste paragraaf of alinea op te nemen in de collegevoorstellen, vergelijkbaar met de aanpak van de gemeenten Gulpen-Wittern en Vaals. Deze gestandaardiseerde aanpak zou niet alleen de bewustwording vergroten, maar ook de implementatie van Cittaslow-principes bevorderen, zodat het meer impact zou kunnen hebben op tactisch of zelfs strategisch niveau. Dit zou bijvoorbeeld kunnen worden meegenomen bij een mogelijk nieuwe strategische visie.

2.2 / Samenwerken en netwerken

In deze paragraaf besteden we aandacht aan samenwerking binnen relevante netwerken. Beleid wordt immers niet geïsoleerd ontwikkeld binnen de eigen gemeente, maar vindt inspiratie en bepaling op regionaal, landelijk of zelfs internationaal niveau. Juist het vermogen tot netwerken is een kracht van Cittaslow en een van de instrumenten die daarbij wordt ingezet.

Cittaslow International

In de laatste periode, na 2020 heeft de gemeente Eijsden-Margraten wat op afstand deelgenomen aan Cittaslow Internationaal. Verslagen van de jaarlijkse assemblees of andere internationale evenementen worden niet actief gevolgd en zijn niet bekend bij de geïnterviewde bestuurders en medewerkers in Eijsden-Margraten. Om deze reden heeft de rekenkamer de verslagen van de jaarlijkse assemblees ook niet kunnen inzien. Er worden wel herinneringen opgehaald aan bezoeken tijdens de eerste periode.

Cittaslow Nederland

In januari 2023 is er burgemeesteroverleg geweest van de Nederlandse gemeenten. Eijsden-Margraten was hierbij niet vertegenwoordigd, en ook bij de komende geplande bijeenkomst zijn de portefeuillehouder en burgemeester verhinderd om deel te nemen. Tijdens de periode van de tijdelijke burgemeester werd ervoor gekozen om vooral lokaal te focussen op doorontwikkeling Cittaslow met de nadruk op ondernemerschap en ambassadeurschap. Uit interviews met betrokken bestuurders en medewerkers van Cittaslow blijkt dan ook dat Cittaslow Nederland momenteel ook afstand staat, terwijl ze in het verleden meer betrokken waren. Respondenten halen herinneringen op aan het bezoek aan Midden-Delfland. In 2017 organiseerde Eijsden-Margraten de jaarlijkse Cittaslow supportersdag voor alle gemeenten, met een opkomst van 250 personen. De thema's van die dag (die nog steeds relevant zijn) waren:

- Kijk op Smaak, over Slowfood, Fruit & Streekgastronomie
- Het Landschap Spreekt
- Dichtbij 't Leven, een filosofische dans rondom slow living (essay van filosoof Govert Derix)

Deze dag werd als succesvol ervaren vanwege de inhoud, gecombineerd met aansprekende locaties en vooraanstaande sprekers. Tot de tijd dat de burgemeester van Midden-Delfland voorzitter was, was Cittaslow Nederland een actief netwerk, maar daarna trad er een stilte op, mede veroorzaakt door de landelijke coronamaatregelen en met het feit dat de landelijke voorzitter zijn functie neerlegde en daarmee het netwerk tijdelijk in een vacuüm verkeerde in de zoektocht naar een nieuwe voorzitter. Echter, ook intern bij de gemeente Eijsden-Margraten lijkt de animo in de jaren 2020-2021 te zijn afgenomen onder andere door het wisselen van (interim) burgemeesterschap in Eijsden-Margraten.

Op dit moment wordt verwacht dat onder het (nieuwe) voorzitterschap van de burgemeester van Echt-Susteren de landelijke activiteiten weer zullen aantrekken. Uit interviews met betrokken bestuurders en medewerkers komt naar voren dat men zeker bereid is om deel te nemen; echter, er bestaat weinig animo en er zijn ook geen toekomstplannen om activiteiten te bedenken of te organiseren voor het landelijke netwerk. De toekomstplannen hebben vooral betrekking op het regionale netwerk in Lijn 50 verband.

Lijn-50 regio

De gemeenten Gulpen-Wittem, Vaals, en Eijsden-Margraten zochten samenwerking op verschillende terreinen, waaronder de gemeentelijke buitendienst, WMO, vrijetijdseconomie, backoffice, de Omgevingswet, en een internationale fietsroute die deze drie gemeenten zou doorkruisen. Deze samenwerking werd geïnspireerd door gezamenlijke kernwaarden die eerder waren vastgesteld door de gemeenteraden op 17 april 2019. Het achtergrond document 'Samenwerking Cittaslow in Lijn 50 verband' identificeert kansen en dilemma's om de samenwerking op het gebied van Cittaslow verder te bevorderen. Daarnaast wordt een definitie van Cittaslow gegeven als een streven naar het verbeteren van de kwaliteit van leven, met aandacht voor zowel de fysieke leefomgeving als het belang van een vitale gemeenschap, waarbij initiatieven vanuit de samenleving worden gefaciliteerd en ondersteund.

Dit achtergronddocument heeft geresulteerd in het 'Twopager Cittaslow Lijn 50 samenwerking' manifest, waarin zes adviezen zijn opgenomen om verdere samenwerking te bevorderen. Het huidige overzicht, anno 2023, geeft inzicht in de implementatie van deze adviezen.

1. Structureel Lijn 50 overleg: In oktober 2023 vond na een lange periode van afwezigheid, het laatste overleg was in juni 2021, weer een bestuurlijk overleg plaats binnen de Cittaslow Lijn 50 regio. Het voornemen is om elkaar nu twee keer per jaar te ontmoeten. Hoewel er sprake is van bestuurlijk overleg, heeft dit niet eerder regelmatig en structureel plaatsgevonden. Op ambtelijk niveau wordt er meer overlegd, en het Cittaslow-gedachtegoed weerspiegelt zich in verschillende beleidsstukken, zoals de Omgevingsvisie Lijn-50, de visie Vrijtijdseconomie Zuid-Limburg (subregio Heuvelland), en bij initiatieven gericht op het verminderen van toeristische druk en -verkeersdruk, fiets- en wandelinfrastructuur, en evenementen. Dit gebeurt niet op regelmatige basis, maar eerder reactief.
2. Gezamenlijke online evenementenkalender: Sinds dit jaar is er de gezamenlijke website: www.Beleeftcittaslow.nl. Daarnaast is er de website: <https://www.visitzuidlimburg.nl/> met daaronder <https://www.ontdekeijsdenmargraten.nl/> waar alle evenementen in Zuid-Limburg, respectievelijk in Eijsden-Margraten, inclusief Cittaslow-activiteiten te vinden zijn.
3. Verbinden van Cittaslow-initiatieven van ambassadeurs: In oktober van dit jaar werd voor het eerst een gezamenlijke Beleeft Cittaslow maand georganiseerd waar alle activiteiten op het gebied van Cittaslow werden aangeboden. Dit was zowel door ambassadeurs als door andere aanbieders in de Lijn 50 - gemeenten. De maand werd afgesloten met de Hubertusmarkt waar een Cittaslowplein was ingericht. De opkomst van bezoekers en ambassadeurs was niet hoog, en uit overleggen en interviews blijkt dat de samenwerking tussen ambassadeurs van de drie netwerken nog niet optimaal is. Hoewel de drie gemeenten over het algemeen dezelfde procedure hanteren voor het benoemen van ambassadeurs, zijn er verschillen, zoals strengere toelatingscriteria in Gulpen-Wittert en het gebruik van de term 'genootschap' in Vaals. Culturele verschillen en variaties in de benadering van het Cittaslow-gedachtegoed zijn ook waargenomen.
4. Communicatie campagne: In 2023 is er gezamenlijke campagne geweest van de Lijn 50 gemeenten rondom de Beleeftmaand Cittaslow om de bewustwording over Cittaslow te vergroten. Naast het in Lijn 50 verband gehanteerde communicatieplan heeft Eijsden-Margraten aanvullende promotie voor Beleeft Cittaslow via weekblad De Etalage gedaan. Dit was in lijn met de editie van 2022 maar kon helaas niet op de waardering van de partners in Lijn 50 verband steunen.
5. Cittaslow Awards indienen voor het jaarlijkse Assemblee. Zowel gezamenlijk als afzonderlijk hebben de drie gemeenten de afgelopen jaren geen praktijkvoorbeelden ingediend om deel te nemen aan de Cittaslow Awards.
6. Lijn 50 fietsroute langs de ambassadeurs: Hoewel dit voornemen al lang op de planning staat, is het nog niet tot uitvoering gekomen. Wel is de voormalige LF6a fietsroute van Maastricht naar Vaals in de 3 gemeenten als een Cittaslow fietsroute vermarkt.

In 2023 kan worden vastgesteld dat er redelijke samenwerking is, zij het niet intensief op basis van een specifieke Cittaslow-agenda. De samenwerking is eerder gebaseerd op gezamenlijk beleid op bepaalde thema's en onderwerpen, evenals op de gedeelde kernwaarden. Van de zes adviezen uit het manifest zijn er twee adviezen geïmplementeerd, terwijl de overige nog steeds in voornemens verkeren of onvolledig zijn geïmplementeerd.

2.3 / Kosten en baten

De directe kosten zijn de afgelopen jaren begroot op een bedrag van €20.000 per jaar. Uit de meest recente jaarrekening kunnen de volgende exploitatiecijfers worden afgeleid, hoogstwaarschijnlijk de begrote uitgaven van Cittaslow, hoewel dit niet expliciet wordt vermeld.

Exploitatie	Begroting 2022 na wijziging	Werkelijk 2022	Afwijking jaarrekening 2022	Procentuele afwijking 2022
6310001 Lokale economie en bewuste productie	-€20.000,00	-€18.010,89	€1.989,11	9,95

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de directe uitgaven van de afgelopen jaren.

Tabel 3: Cittaslow directe uitgaven 2023 -2020.

Jaren	2023	2022	2021	2020
Abonnement Cittaslow NL	3.000	3.000	2.500	2.500
Ondersteuning Slow Food Limburg c.q. Presidium Limburgse Stroop	7.500	7.500	7.500	7.500
Beleefmaand Cittaslow	7.500	7.500	0	0
Benoeming ambassadeurs	2.000	0	12.000	0
Totaal in euro's	20.000	18.000	22.000	10.000

De tabel maakt inzichtelijk dat het grootste deel van het budget de laatste jaren opgaat aan Beleefmaand Cittaslow en aan Slow food Limburg. Dit laatste bestaat voornamelijk uit het ondersteunen en faciliteren van het Presidium Limburgse Stroop wat als immaterieel erfgoed is geregistreerd. In 2021 was de grootste uitgavenpost het benoemen van de ambassadeurs.

Echter, het is lastig om de indirecte kosten aan te geven, omdat de waarden van Cittaslow doordringen in alle aspecten van de samenleving. Een voorbeeld hiervan is de Week van Ontmoeting, die goed aansluit bij het Cittaslow-gedachtegoed, maar mogelijk ook zou zijn georganiseerd zonder dat Eijsden-Margraten een Cittaslow-gemeente zou zijn. In de praktijk kunnen er domein breed veel kosten indirect aan Cittaslow worden gelabeld. Enkele jaren geleden is de exercitie gedaan van Cittaslow-labelling op de programmarekening 2020, waarbij twee derde van alle uitgaven als Cittaslow gelabeld zijn. Het is opmerkelijk dat zelfs als de gemeente geen Cittaslow-status zou hebben, de begroting en uitgaven waarschijnlijk op een vergelijkbare manier zouden worden opgesteld, wat aangeeft dat bepaalde uitgaven en benaderingen inherent zijn aan de gemeente, ongeacht de Cittaslow-status.

Financiële baten zijn er niet en zijn ook niet te verwachten; het dient gezien te worden als een kwaliteitsimpuls. Wat mogelijk als baten/effekten gezien kan worden, is dat kleinschalig kwaliteitstoerisme wordt aangetrokken in plaats van grootschalig massatoerisme. Daarnaast onderscheid je je als gemeente van andere gemeenten doordat je streeft naar de hoogste kwaliteit van leven en het behoud van je identiteit, landschap en tradities. Je innoveert maar wel met behoud van je cultuur, erfgoed en DNA. Je bent als gemeente veel bewuster van datgeen wat je hebt en wat je dus moet koesteren. Hierdoor kan het zo zijn, dat bepaalde (landelijke) ontwikkelingen hier niet wenselijk zijn.

2.4 / Inzet door de organisatie

De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor Cittaslow ligt bij de portefeuillehouder Cittaslow, terwijl de operationele uitvoering en organisatie zijn toevertrouwd aan de Cittaslow-coördinator en de bedrijfscontactfunctionaris.

De taken van de coördinator zijn vastgelegd in het collegevoorstel (2021/04):

- Aanspreekpunt zijn en relaties onderhouden met netwerken Cittaslow Landelijk (en Internationaal), Lijn-50 en Middengebied.
- Adviseren over visie en vertaling naar uitvoering en het onderhouden/verbinden van het netwerk Cittaslow Ambassadeurs.
- Initiëren en faciliteren van het Cittaslow Ambassadeursnetwerk.
- Ondersteunen bij communicatie.
- Acties oppakken, inspireren en intern verankeren (verweven/afstemmen).

Daarnaast zijn er indirecte taken, zoals het volgen en ageren tegen milieubedreigende grensoverschrijdende ontwikkelingen en het ondersteunen van mogelijke burgerinitiatieven op dit gebied. De coördinator besteedt hier gemiddeld vier uur per week aan. De bedrijfscontactfunctionaris is voornamelijk betrokken bij het faciliteren van het Cittaslow-ambassadeursnetwerk en het organiseren van de Beleefmaand.

Om een overzicht te krijgen van de instrumenten die de gemeente Eijsden-Margraten gebruikt, zijn de verschillende instrumenten beoordeeld die Cittaslow (zie paragraaf 1.3) aanbiedt. Deze algemene indruk is gebaseerd op de documentenanalyse en interviews met betrokkenen en heeft betrekking op de laatste jaren, vanaf 2020.

1. Richtlijnen en criteria: Worden sporadisch gebruikt in beleidsvisies, beleids- en uitvoeringsprogramma's. Cittaslow criteria zijn niet vastgelegd in de besluitvorming en kunnen dus niet als leidraad worden gebruikt.

2. Netwerk van gemeenten: Weinig contact met internationaal en nationaal netwerk. De laatste jaren wordt er veel samengewerkt met gemeenten in de Lijn-50 regio en dit netwerk wordt zeker benut.
3. Erkenning: Het Cittaslow-label geeft de gemeente Eijsden-Margraten internationale erkenning. De zichtbaarheid is in beperkte mate aanwezig. Zo wordt het logo vermeld op externe correspondentie en zijn er wandel-, fietsbrochures en magazines aanwezig die het Cittaslow keurmerk dragen. Streekproducten worden bij de balie en bij het bestuursgedeelte gepresenteerd. Echter, het logo komt niet voor op de FrontPage van de website, er zijn geen vlaggen, banners of andere uitingen aanwezig van het predicaat Cittaslow in of nabij het gemeentehuis. De eretitel wordt dus niet sterk uitgedragen.
4. Best Practice Projecten: De gemeente heeft de laatste jaren niet deelgenomen aan de internationale 'Contest'. De laatste internationaal erkende award betrof het Experience week in Lijn 50 regio in 2020. Andere mogelijke projecten in de jaren 2021-2023 zijn het burgerinitiatief Korte Keten zeker (W)eten, Huiskamerplus, gebiedsontwikkeling landgoed Kasteel Oost, landgoed Heerdeberg en kloostercomplex Hoogcrutz, echter deze projecten zijn niet ingebracht. Overigens zijn er in de fase van ambtelijk wederhoor nog meer projecten genoemd die geschikt zijn om deel te nemen zoals Landschapspark Grenzeloos Bocageland, Grenspark Jeker & Maas, regionaal project Knopen Lopen, Limburgse Wijnroute en ondersteunen Wijnsociëteit, LEADER-project Kennis-Infocentrum Stroopstoken Eijsden-Margraten, Regionaal Voedselsysteem Zuid-Limburg en ontwikkel-afwegingskader vestiging verblijfsaccommodaties geënt op Cittaslow kernwaarden.
5. Scholingsprojecten: Dit instrument wordt niet actief en direct ingezet. Bij projecten, zoals bijvoorbeeld Korte keten zeker (W)eten en Heerdeberg, is aandacht voor bewustwording, wat indirect gezien kan worden als scholing.
6. Storytelling projecten: Ook dit instrument wordt niet actief ingezet door Eijsden-Margraten. Bij de buurgemeente Gulpen-Wittem heeft hier actief aan deelgenomen door het boek 'Citta de Slak' te ontwikkelen.
7. Toerismeprojecten: Dit instrument wordt stevig ingezet en veelal gezamenlijk met de gemeenten Gulpen-Wittem en Vaals en met de toeristische promotie organisatie 'Visit Zuid-Limburg'. Een voorbeeld is de wandel- en fietsroute 'Het heuvelland door de ogen van een kunstenaar (Sjef Hutschemakers)'.
8. Marketingtools: Deze tools worden gebruikt als er zich evenementen voordoen (Beleefmaand, benoeming ambassadeurs) dan komt het terug in alle externe communicatiekanalen. Dit gebeurt niet op structurele basis. Ook intern wordt er weinig gebruik gemaakt van marketingtools, zo er zijn geen speciale personeelsbijeenkomsten om Cittaslow onder de aandacht te brengen en is het Cittaslow-gedachtegoed niet opgenomen in het introductieprogramma van nieuwe medewerker. Wat wel als interne marketing gezien kan worden is Cittaslow noemen in EMMA live bij evenementen en is er iedere dag verse soep in de personeelskantine.
9. Supporter/ambassadeurschap: Op basis van de documentanalyse en de interviews blijkt dat hier de meeste zichtbare inzet op wordt gepleegd, en het kan worden beschouwd als het belangrijkste instrument. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen het benoemen en het onderhouden van het ambassadeursnetwerk, wat hieronder nader wordt toegelicht.

Benoemen en faciliteren van ambassadeurs

In hetzelfde collegevoorstel (2021/04) waarin het beschikbaar stellen van de projectcoördinator wordt besproken, staat ook de goedkeuring van de instemming van ambassadeurs vermeld. Uit de bijlage met het procesverloop blijkt dat er 24 aanvraagformulieren zijn ontvangen, waarvan er 23 voldoen aan de gestelde criteria. Deze criteria zijn gebaseerd op een checklist van Cittaslow Nederland en worden ook toegepast in de gemeenten Vaals en Gulpen-Wittem. Naar aanleiding van de checklist volgt vaak nog een tweede beoordeling, waarbij gemotiveerd kan worden afgeweken. Uit gesprekken met ambassadeurs blijkt dat de meesten persoonlijk zijn benaderd door de toenmalige burgemeester Akkermans. Achteraf geeft de wethouder aan dat er mogelijk niet kritisch genoeg is gekeken naar hun volledige steun voor het gedachtegoed en, wellicht nog belangrijker, naar de motivatie van ambassadeurs om de boodschap over te brengen. In hoeverre ambassadeurs Cittaslow willen ondersteunen en uitdragen, wordt beschreven in 3.2.

Ook staat in het collegevoorstel beschreven wie en op welke wijze de gemeente het ambassadeursnetwerk gaat ondersteunen. Er wordt gesteld dat er een coördinator nodig is die tijd en ruimte nodig heeft om te luisteren naar de behoeften en proactief mee te denken over wat het netwerk zou kunnen betekenen voor individuen en voor de gemeente. Het is belangrijk dat er een duidelijk aanspreekpunt beschikbaar is. Deze rol is in 2021 tijdelijk belegd bij de coördinator Leefstijl en bij de coördinator Cittaslow. In 2023 wordt deze rol voornamelijk vervuld door de bedrijfsfunctionaris, en momenteel wordt overwogen wie deze rol in de toekomst zal vervullen. De afgelopen jaren is er dus sprake geweest in wisselingen van het aanspreekpunt. In de periode 2021-2023 is, naast de impact van Corona, de bestuurlijke aandacht minder geweest op het gedachtegoed van Cittaslow.

De wijze waarop de gemeente het ambassadeursnetwerk wil ondersteunen, is voor tweeërlei uitleg vatbaar. Enerzijds staat er: de gemeente Eijsden-Margraten neemt een ondersteunende en bekrachtigende rol aan ten aanzien van het ambassadeursnetwerk. Anderzijds staat er: de gemeente vraagt het netwerk om zelf initiatief te nemen en vorm te geven aan hoe het netwerk, de individuen en groep, kunnen helpen hun doelen te bereiken. Het wordt gezien als een burgerparticipatie werkgroep en de verantwoording ligt bij het netwerk zelf. De gemeente neemt een faciliterende rol en luistert naar wat het netwerk nodig heeft en probeert dit, binnen het redelijke, te faciliteren. Bij de opstart en 'indut'-momenten kan de gemeente ook een iets actievere rol spelen in het enthousiasmeren van het netwerk.

In de periode van 2021 tot 2023 heeft de gemeente weinig bijeenkomsten georganiseerd voor ambassadeurs. Het beperkte aantal bijeenkomsten kan mogelijk worden toegeschreven aan de invloed van de coronapandemie. In 2023 zijn er twee bijeenkomsten gehouden: een formele en een informele. De formele bijeenkomst in mei werd bijgewoond door 10 van de 23 ambassadeurs. Tijdens deze bijeenkomst werden diverse onderwerpen behandeld, waaronder de introductie van de nieuwe burgemeester, de Toolkit, vervolgafspraken voor kleinschalige fruittelers, een Instagram-account en de uitbreiding van het ambassadeursnetwerk. De Toolkit voor Ambassadeurs is bedoeld als ondersteuning in Ondernemen in Cittaslow en is diverse malen besproken.

De tweede informele bijeenkomst in oktober werd bijgewoond door 8 van de 23 ambassadeurs. Ondanks de lage opkomst was deze bijeenkomst effectief om het perspectief van ambassadeurs te verbreden. Toch wordt het door de gemeente als een uitdaging ervaren om meer ambassadeurs deel te laten nemen dan nu het geval is. De meeste ambassadeurs zijn dagelijks bezig met het maken van Cittaslow-producten. Het is dus lastig om hen actief te betrekken bij promotionele activiteiten, gezien hun vaak beperkte beschikbare tijd.

Daarnaast is in oktober 2023 een collegevoorstel ingediend voor de benoeming van nieuwe ambassadeurs. In januari 2023 is een nieuwe richtlijn opgesteld die grotendeels overeenkomt met de gebruikte checklist van 2021. Op basis van deze richtlijn zijn 5 van de 15 aanvragen gehonoreerd. In overleg met enkele bestaande ambassadeurs zijn de nieuwe ambassadeurs vervolgens benoemd. Een nieuw aspect in het collegevoorstel is de verwachting van een pro-actieve deelname van de ambassadeurs. Tevens wordt overwogen of in 2024 een benoemingstermijn van bijvoorbeeld drie jaar met voorwaarden kan worden ingevoerd. Dit zal in overleg met het ambassadeursnetwerk worden aangepakt.

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat de gemeente Eijsden-Margraten voornamelijk vertrouwt op het ambassadeurschap als het voornaamste middel om het Cittaslow-gedachtegoed te verspreiden. Echter, actieve ondersteuning en een duidelijk aanspreekpunt vanuit de gemeente zijn beperkt aanwezig. Andere gebruikte instrumenten zijn het netwerk in de Lijn 50 regio en verschillende toerismeprojecten, die effectief worden ingezet. Erkenning en marketingtools worden redelijk toegepast, maar er zijn zeker mogelijkheden om de zichtbaarheid en consistentie van de boodschap te vergroten. De instrumenten zoals richtlijnen en criteria als leidraad, gebruik maken van internationale en nationale netwerken, best practice -, scholings- en storytelling projecten worden door de gemeente nog nauwelijks benut.

2.5 / Beleving in de organisatie

In deze paragraaf beantwoorden we de vraag hoe het keurmerk ervaren en beleefd wordt in de bestuurlijke - en ambtelijke organisatie. In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat binnen alle geledingen personen zijn met verschillende niveau's van bewustzijn over het Cittaslow-gedachtegoed. Ook zou nog opgemerkt kunnen worden dat het van belang is dat het gedachtegoed wordt uitgedragen in lijn met handelen en denken van de vijf kernwaarden zonder daar het Cittaslow-label op te plakken. Echter, in het kader van dit rekenkameronderzoek willen we juist wel weten wat dit label nu toevoegt aan iedereen werkzaam binnen de organisatie. Hiervoor is de organisatie opgedeeld in de gebruikelijke drie geledingen.

Binnen de gemeenteraad varieert de bekendheid en betrokkenheid, waarbij sommige raadsleden meer aandacht besteden aan Cittaslow dan anderen. Ook zijn er verschillen tussen fracties, waarbij progressievere fracties waarschijnlijk meer steun bieden. Cittaslow zou echter niet beperkt moeten worden tot een specifieke politieke kleur. Er is geen duidelijk beeld van de algehele betrokkenheid van de gemeenteraad omdat dit niet onderzocht is. De bekendheid en betrokkenheid lijken nu vooral persoonsafhankelijk en het is anno 2023 onduidelijk of Cittaslow nog raadsbreed wordt gedragen. Dit was wel het geval bij aansluiting van het netwerk in 2017.

Cittaslow leeft het meest binnen het college van Burgemeester en Wethouders (B&W), met de sterkste affiniteit bij de portefeuillehouder wethouder Jacobs. Historisch gezien leefde Cittaslow vooral onder de vorige burgemeester

Akkermans, die het in 2016 introduceerde. Gedurende (mei 2021 tot maart 2023) de waarnemende periode van burgemeester Cox leek de betrokkenheid af te nemen. De huidige burgemeester moet nog een standpunt innemen over Cittaslow.

Slechts enkelen binnen de ambtelijke organisatie zijn nauw betrokken bij Cittaslow, vooral degenen die direct met Cittaslow kunnen werken, zoals bijvoorbeeld de Cittaslow-coördinator, de bedrijfscontactfunctionaris en de beleidsmedewerker kunst en cultuur. Ook onder de directieleden leeft Cittaslow; zij onderschrijven het en hebben het geïncorporeerd in de organisatiefilosofie. Afdelingshoofden geven echter aan dat Cittaslow weinig aandacht krijgt, zowel bij henzelf als bij hun medewerkers. Het gebrek aan betrokkenheid binnen de ambtelijke laag suggereert dat bewustwording en communicatie over Cittaslow verder ontwikkeld kunnen worden.

2.6 / Samenvattend

Samenvattend kan worden gesteld dat, ondanks een krachtige start van Eijsden-Margraten in de periode 2016-2020, de invloed van Cittaslow op beleidsvorming in recente jaren is afgenomen. De impact van Cittaslow op besluitvorming blijkt voornamelijk operationeel te zijn, gericht op de uitvoering van projecten. Op strategisch niveau lijkt Cittaslow weinig impact te hebben, aangezien het de laatste jaren niet prominent aanwezig is in (overkoepelende) visies en minder terugkomt in de planning & control cyclus. Bovendien zijn Cittaslow-doelstellingen niet gestructureerd geïntegreerd in de besluitvorming met een vaste paragraaf in de collegevoorstellen. Een gestandaardiseerde aanpak zou niet alleen de bewustwording vergroten, maar ook de implementatie van Cittaslow-principes bevorderen, waardoor het meer impact zou kunnen hebben op tactisch of strategisch niveau.

Wat betreft het samenwerken en netwerken binnen Cittaslow International en Nederland is er ook een afname te constateren in de afgelopen jaren ten opzichte van de beginperiode. Desondanks is er redelijke samenwerking in de Lijn 50 regio. Er is echter (nog) geen uitgebreide structurele Cittaslow-agenda; samenwerking lijkt eerder ad hoc te zijn en wordt geïnitieerd naar aanleiding van evenementen zoals de Beleefmaand. Van de adviezen uit het Manifest Cittaslow Lijn 50 samenwerking uit 2020 is anno 2023 slechts een deel uitgevoerd, terwijl andere adviezen blijven steken bij voornemens of onvolledig zijn uitgevoerd.

Wat betreft de kosten en baten zijn de directe kosten beperkt tot abonnementsgelden en activiteiten voor het ambassadeursnetwerk. Indirecte kosten en baten zijn lastig inzichtelijk te maken. Financiële baten zijn niet direct aanwijsbaar, maar idealiter zijn er kwaliteitsimpulsen in het beleid en in de uitvoering.

Wat betreft de inzet van instrumenten varieert deze, met een focus op ambassadeurschap waarbij de actieve ondersteuning vanuit de gemeente matig aanwezig is. Andere instrumenten die effectief worden ingezet zijn het netwerk in Lijn 50 verband en toerismeprojecten. Ook de instrumenten erkenning en marketingtools worden redelijk toegepast, ofschoon er zeker nog ruimte is om de zichtbaarheid en consistentie van de boodschap te vergroten. De instrumenten zoals richtlijnen en criteria als leidraad, gebruikmaken van internationale en nationale netwerken, best practice -, scholings- en storytelling projecten worden door de gemeente de afgelopen jaren nauwelijks benut.

De beleving van Cittaslow binnen de organisatie toont verschillende niveaus van betrokkenheid; een deel van het college en enkele medewerkers zijn nauw betrokken, terwijl de rest van de ambtelijke organisatie op afstand staat van Cittaslow en er weinig van weet, laat staan het toepast in haar/zijn werk. Onduidelijk is hoe het beleefd wordt bij de huidige gemeenteraad. Duidelijk is dat de bewustwording van en de communicatie over Cittaslow binnen zowel de bestuurlijke - als de ambtelijke organisatie verbeterd kunnen worden.

3

Hoe leeft Cittaslow in de kernen?

In dit hoofdstuk beantwoorden wij de volgende deelvraag:

8. In welke mate is het keurmerk Cittaslow bekend bij inwoners, ondernemers en vertegenwoordigers van stichtingen en verenigingen van Eijsden-Margraten en hoe wordt het ervaren?

3.1 / Beleving bij inwoners

In opdracht van de rekenkamer heeft Moventem een onderzoek uitgevoerd onder de 1.401 leden van 'Eijsden-Margraten Spreekt' (burgerpanel). Van deze groep heeft 36% (501 panelleden) de vragenlijst volledig ingevuld, en 51 respondenten hebben via de open link deelgenomen. Met een totaal van 552 respondenten kan met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 4% uitspraak worden gedaan over de gehele populatie, dat wil zeggen over alle inwoners, ondernemers en vertegenwoordigers van stichtingen en verenigingen van Eijsden-Margraten.

De online vragenlijst is verspreid tussen 6 en 22 november, een gunstige periode na afloop van de Beleef Cittaslow in oktober, waarin veel publiciteit is gegenereerd over diverse activiteiten.

Voor een uitgebreide kwantitatieve weergave van de resultaten van deze nulmeting, zie bijlage 4 met de rapportage van Moventem. Hieronder worden de belangrijkste kwantitatieve resultaten samengevat en daarnaast de kwalitatieve resultaten (open vragen) toegelicht.

Bekendheid en betekenis

Het logo van Cittaslow wordt herkend door de helft (52%) van de inwoners in de verschillende kernen van Eijsden-Margraten. Van deze groep weet 39% waar het voor staat en 13% heeft het wel eens gezien maar weet niet precies waar het voor staat. De andere helft heeft het logo (nog) nooit waargenomen. Dit staat in de volgende figuur afgebeeld.

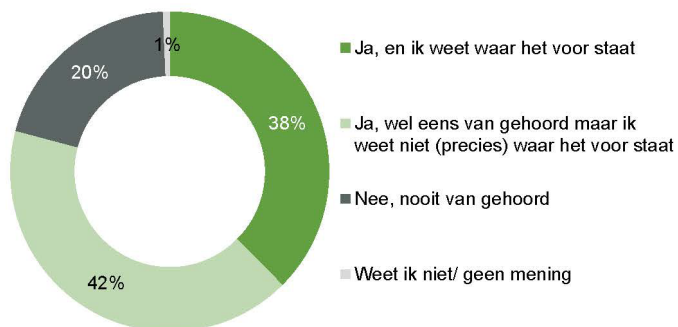
Figuur 1: Herkenbaarheid van het Cittaslow logo (n=552).

In Gronsveld wordt het logo relatief het minst herkend, terwijl in andere dorpen zoals Sint Geertruid, Banholt, Eckelrade, Margraten en Scheulder het logo relatief iets vaker wordt herkend. Bovendien zijn er verschillen tussen verschillende typen inwoners: meer dan de helft van de inwoners (56%) die geen ondernemer zijn of betrokken zijn bij een maatschappelijke vereniging of stichting, heeft het logo nog nooit eerder gezien. In tegenstelling hiermee geldt dit slechts voor een derde van de inwoners die ook ondernemer (36%) zijn of betrokken zijn bij een maatschappelijke vereniging of stichting (32%). Een meerderheid van de ondernemers (64%) en maatschappelijk betrokkenen (68%) in de dorpen herkent daarentegen wel het logo.

Vervolgens is aan inwoners gevraagd of zij bekend zijn met het begrip 'Cittaslow'. Van de respondenten heeft 79% wel eens van dit keurmerk gehoord, waarvan 42% niet precies weet waar het voor staat en 38% wel. Slechts 20% heeft nog nooit van Cittaslow gehoord.

Figuur 2: Bekendheid met het begrip Cittaslow (n=552).

Interessant is dat de bekendheid onder inwoners van 55 jaar en ouder groter is dan onder inwoners jonger dan 55 jaar. Desondanks is er ook onder de jongere groep nog steeds een meerderheid die bekend is met Cittaslow, zij het met minder kennis van de precieze betekenis. Bovendien is de bekendheid relatief groter bij ondernemers (76%) en vooral bij inwoners betrokken bij een maatschappelijke vereniging of stichting (89%) dan bij alleen inwoners (74%).

De bekendheid is grotendeels te danken aan nieuwsberichten van de gemeenten, zoals Weekblad de Etalage, de digitale nieuwsbrief en de sociale mediakanalen (78%). Een vijfde deel (21%) noemt ook de activiteiten tijdens Beleef Cittaslow in oktober. Een kwart (27-28%) wijst op lokale burgerinitiatieven zoals Korte Keten Zeker (W)eten, Met Fruit erop Uit, en de activiteiten van Cittaslow-ambassadeurs, al dan niet met streekproducten. Opvallend is dat burgerinitiatieven en ambassadeurs minder bekendheid genieten onder alleen inwoners. Terwijl bij ondernemers of inwoners betrokken bij maatschappelijke vereniging of stichting juist vaker kiezen voor de antwoorden 'lokale initiatieven' en 'activiteiten in de Beleefmaand'.

Ten eerste is er een open vraag gesteld over wat Cittaslow inhoudt. Meer dan de helft (56%) van de respondenten heeft hierop gereageerd, vaak met uitgebreide antwoorden die in totaal 311 eigen geformuleerde betekenissen opleverden. Een ruime meerderheid (71%) van deze betekenissen kan als juist worden getypeerd. Opvallend is dat vaak meerdere betekenissen tegelijkertijd worden gegeven en dat het in eigen bewoordingen wordt verteld.

Bijvoorbeeld: "Bepreek, bereid voor en handel RUSTIG én DOORDACHT met betrekking tot allerlei opdoemende nieuwe ontwikkelingen waar industrie, bedrijfsleven, politiek en vaak ook de academische wereld ons burgers mee wil

opzadelen. Als gemeente (burger) hoef je niet aan alles mee te doen. Niet veranderen is per se geen stilstand!" of heel bondig: "Dichtbij en lokaal". Veel gebruikte woorden, zoals lokaal, natuur, landschap, leefomgeving, kwaliteit, enz., komen vaak voor (zie ook de woordenwolk op de voorpagina). Daarnaast wordt vaak opgemerkt dat het te maken heeft met lokale voedselproductie en lokaal ondernemerschap. De meeste betekenissen zijn neutraal geformuleerd, een kwart (28%) krijgt een positieve kleuring, en 16% is negatief geformuleerd.

Vervolgens is een gesloten vraag gesteld over de betekenis van Cittaslow. Hierbij denkt de meerderheid van de inwoners bij Cittaslow aan het bevorderen van lokale voedselproductie, verwerking en consumptie. Er wordt echter ook gedacht aan het behouden van de lokale identiteit, tradities, culturele waarden, en het behouden van landschapskwaliteiten. Evenals het bevorderen van kleinschalig toerisme in balans met de leefbaarheid en het nastreven van een kwalitatief gezonde levensstijl. Dit wordt weergegeven in de bijgevoegde figuur.

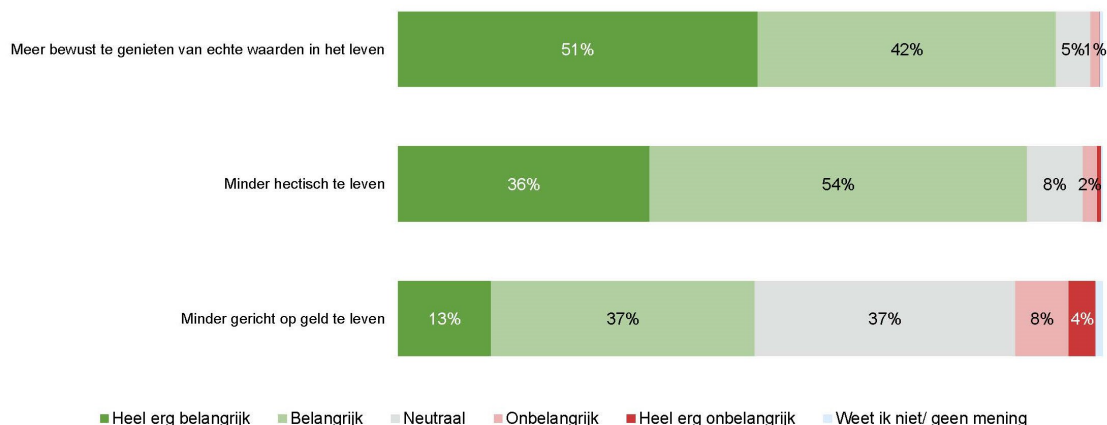
Figuur 3: Betekenis die inwoners geven aan het begrip Cittaslow (n=552, waarbij meer antwoorden mogelijk waren)

Cittaslow veronderstellingen en kernwaarden

Ruim de helft (54%) van de respondenten vindt de bedoeling van Cittaslow, zoals minder hectisch, minder gericht op geld, en meer bewust genieten van echte waarden, (heel) goed passen bij de gemeente Eijsden-Margraten. Een kwart (25%) vindt het noch goed noch slecht, en 14% vindt het (heel) slecht. Deze drie veronderstellingen zijn ook bevraagd over de mate waarin inwoners dit belangrijk vinden in hun eigen leven. In dit geval vindt men dit, met uitzondering van minder gericht op geld, nog in grotere mate, zoals zichtbaar is in de bijgevoegde figuur.

Figuur 4: In hoeverre inwoners de drie veronderstellingen belangrijk vinden (n=552).

Ook op de vraag wat zij ervan vinden dat Eijsden-Margraten een van de tien Cittaslow-gemeenten is, geeft ruim de helft (58%) aan dat zij dit ondersteunen. Een vijfde deel (18%) maakt het niets uit en vindt het goed noch slecht. Daarnaast geeft 14% aan het slecht te vinden, en 9% heeft geen mening. Hierbij moet worden vermeld dat inwoners van 55 jaar en ouder dit meer ondersteunen dan inwoners jonger dan 55 jaar.

Figuur 5: Wat inwoners ervan vinden dat Eijsden-Margraten een Cittaslow gemeente is (n=552).

De vijf kernwaarden zijn nauw verweven met het Cittaslow-gedachtegoed. In de vragenlijst is gevraagd om deze kernwaarden met een rapportcijfer te beoordelen. Alle kernwaarden worden als voldoende beoordeeld en variëren tussen de 6,4 en 8,3, waarbij 'aandacht voor elkaar' het laagste scoort en 'een unieke ligging' het hoogste.

Suggesties

Een deel van de respondenten (n=187) heeft verschillende suggesties genoemd die kunnen bijdragen aan het verder ontwikkelen van Eijsden-Margraten als Cittaslow-gemeente. Een klein deel (16%) van hen is het hier niet mee eens. Van de meerderheid die wel suggesties heeft, worden hieronder de meest genoemde punten beknopt weergegeven, gerangschikt op het aantal keer dat ze genoemd zijn.

1. Communicatie (n=34): Duidelijker communiceren over Cittaslow en de voordelen ervan, concrete doelen en resultaten zichtbaar maken voor inwoners, bewustwording en betrokkenheid van de lokale bevolking vergroten, en de jeugd stimuleren door op scholen de kernwaarden bij te brengen.
2. Verkeer en mobiliteit (n=28): Het verminderen van verkeer in het weekend, instellen van een maximumsnelheid van 30 km/u in alle kernen, aandacht voor fietsveiligheid en renovatie van fietspaden en het terugdringen van verkeerslichten en bevorderen van verkeerspleinen.
3. Sociale samenhang (n=26): Het bevorderen van contact en gemeenschapszin tussen inwoners, aandacht voor het behoud van kleine gemeenschappen en de lokale identiteit.
4. Daadkracht (n=25): Actie en uitvoering, het waarmaken van het voorgestelde beleid en de daad bij het woord voegen.
5. Toerisme (n=12): Het bevorderen van een eco-vriendelijke vorm van toerisme, aandacht voor overlast van met name motoren, en voorkomen van de ontwikkeling van te veel vakantieparken.
6. Milieu en duurzaamheid (n=12): Het streven naar een schonere industrie en meer biologische oplossingen in de agrarische sector, aanpakken van bedreigingen zoals lawaai en schaalvergroting.
7. Woningbouw (n=7): Duurzame nieuwbouw voor jongeren en ouderen.

Afsluitend kan gesteld worden dat Cittaslow leeft in een groot deel van de gemeenschap. De resultaten van het onderzoek tonen aan dat het merendeel van de inwoners bekend is met Cittaslow en de bijbehorende kernwaarden als relevant beschouwt voor zowel de gemeente als hun persoonlijke leven. Er is echter ruimte voor verbetering in de communicatie en bewustwording, zoals aangegeven door de suggesties van de respondenten.

3.2 / Ambassadeurschap

De rol van een Cittaslow-ambassadeur omvat verschillende aspecten, waaronder de promotie van de Cittaslow-filosofie, begeleiding van lokale initiatieven en inwoners bij de implementatie van Cittaslow-principes, en het leggen van verbindingen met andere ambassadeurs. In het collegevoorstel van 2021/04 wordt aangegeven dat er een ambassadeursnetwerk wordt opgezet om Cittaslow meer te laten gedragen door de gemeenschap. Het streven is dat

dit netwerk op eigen wijze actief Cittaslow uitdraagt in de Gemeente Eijsden-Margraten. De specifieke invulling van de rol van de ambassadeurs wordt echter niet nader omschreven. In het recente collegevoorstel van 2023/10 wordt een pro-actieve deelname van de vijf nieuwe ambassadeurs verwacht.

In oktober 2023 heeft de rekenkamer een telefonische enquête gehouden onder de 23 ambassadeurs van Eijsden-Margraten. De vragenlijst (zie bijlage 3) behandelt onderwerpen zoals de houding ten aanzien van het Cittaslow-netwerk in het algemeen, de rol van Cittaslow in de gemeente Eijsden-Margraten, en de invulling van de rol binnen hun eigen onderneming of organisatie. Met een respons van 69% (16 ambassadeurs) kan worden aangenomen dat dit een representatief beeld geeft voor deze kleine populatie.

Houding ten aanzien van Cittaslow algemeen

De eerste enquêtevraag peilde de inschatting van de ambassadeurs over het aandeel van activiteiten binnen hun bedrijf of organisatie ter ondersteuning en bevordering van de Cittaslow-waarden. Opvallend was de variatie in de inschattingen: een kwart schatte hun bijdrage op minder dan 25%, een derde tussen de 25% en 50%, en minder dan de helft gaf aan een aandeel van meer dan 75% te hebben. De persoonlijke standpunten over Cittaslow verschillen onder de ambassadeurs, waarbij sommigen het beschouwen als een integraal onderdeel van hun bedrijfspraktijken, terwijl anderen twijfels uiten over de praktische toepassing en bekendheid ervan.

Iets meer dan de helft (56%) bekijkt het Cittaslow-keurmerk positief, terwijl de andere kleine helft (44%) haar bedenkingen heeft. Bijna alle ambassadeurs zien een meerwaarde of voordelen in het ambassadeurschap. Ambassadeurs benadrukken de inspiratie, de bewustwording, de samenwerking, de regionale trots en klein deel ook zakelijke kansen als belangrijke voordelen van hun betrokkenheid bij Cittaslow.

De meeste genoemde voordelen zijn:

- Inspirerend contact tot soms ook samenwerking met mede-ambassadeurs
- Bewustwording van de regionale trots en waardering voor het landschap
- Positieve en op andere wijze contact hebben en onderhouden met de gemeente

Op de vraag of er ook nadelen zijn het Cittaslow-ambassadeurschap antwoord twee derde deel ontkennend en een derde deel ziet geen meerwaarde in het keurmerk Cittaslow. Deze nadelen hebben betrekking op:

- Zorgen over de structuur, geen duidelijke regels en aanspreekpunt
- De tijdsinvestering voor het bijwonen van de bijeenkomsten, veel containerbegrippen en bla bla
- Twijfels over de toegevoegde waarde in vergelijking met andere keurmerken (CBF, Anbi)

Twee derde deel van de ambassadeurs zijn benaderd door de gemeenten om mee te doen, een derde deel heeft zichzelf aangemeld.

Slechts een klein deel van de ambassadeurs is goed bekend met Cittaslow Nederland. Ongeveer de helft heeft er wel eens van gehoord en een derde deel nog nooit. De bekendheid met Cittaslow International is groter, bijna de helft kent dit vrij goed en de andere helft heeft er wel eens van gehoord. De grootste bekendheid geniet Cittaslow-Lijn 50 regio, de meerderheid van de ambassadeurs kent dit (zeer) goed.

Cittaslow in de gemeente

Volgens de ambassadeurs leeft Cittaslow het meest onder de vorige burgemeester, de heer Akkermans, die ook de initiatiefnemer was. Andere genoemde betrokken partijen zijn de verantwoordelijke wethouder en enkele medewerkers van de gemeente, zoals bijvoorbeeld de bedrijfscontactfunctionaris of medewerker vergunningen. Wat betreft de gemeenteraad hebben de ambassadeurs geen duidelijk beeld van hoe Cittaslow leeft binnen het bestuur.

Ambassadeurs is gevraagd hoe ze zich gesteund voelen door de gemeente bij het promoten van Cittaslow-waarden en het organiseren van activiteiten. De meerderheid ervaart dit als positief, terwijl een minderheid het als negatief beschouwt.

Positieve ervaringen met ondersteuning omvatten het organiseren van bijeenkomsten, het ontvangen van het plakkaat voor aan de deur, bekendheid door middel van advertenties en de welwillendheid van gemeentemedewerkers. Deze ondernemers zijn van mening dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor de uitvoering en dat de gemeente hen moet blijven stimuleren. Een ondernemer merkt op: *'Het lijkt wel wat op trekken aan een dood paard, omdat ondernemers noch middelen noch de tijd hebben om de bijeenkomsten te bezoeken'*.

Negatieve ervaringen met ondersteuning betreffen het gebrek aan budget voor evenementen/activiteiten, waardoor de last nu bij de ondernemers wordt gelegd, zodat het voor de gemeente kosteloos is. Er wordt ook herhaaldelijk genoemd dat de vergunningverlening niet past bij de waarden van Cittaslow.

Over het algemeen lijken ambassadeurs dus goede ondersteuning te ervaren, maar er zijn serieuze obstakels op het gebied van vergunningen, financiering en de praktische organisatie van evenementen, waarover ambassadeurs ontevreden zijn. Er is behoefte aan een betere afstemming van verwachtingen tussen ondernemers en gemeente en een pragmatische aanpak voor het oplossen van de belemmeringen.

Ambassadeurs vinden dat de vijf kernwaarden van Eijsden-Margraten uitstekend aansluiten bij het Cittaslow-gedachtegoed. Gevraagd naar de meest cruciale kernwaarde, wordt 'aandacht voor elkaar' het meest genoemd en op de eerste plaats gezet. Op de tweede plaats komen de kernwaarden 'authenticiteit' en 'fijnschaligheid', gevolgd door 'een unieke ligging' en 'gastvrijheid'. De meeste ambassadeurs herkennen en waarderen deze kernwaarden positief, hoewel een klein deel ze als oppervlakkig beschouwt en overal van toepassing vindt. Bovendien wordt opgemerkt dat het niet meer zo kleinschalig is, gezien de grote maisvelden en het gebrek aan kleine fruitteilers.

Ambassadeurs is ook gevraagd in hoeverre zij denken dat de doelen en waarden van Cittaslow doorwerken in de besluitvorming van de gemeente. Een deel van de ambassadeurs heeft hier geen zicht op, terwijl de meerderheid negatief is. Vooral op het gebied van handhaving en vergunningverlening wordt aangegeven dat dit niet in lijn is met het Cittaslow-gedachtegoed. Er wordt gesteld dat de gemeente op dezelfde manier met alle ondernemers moet omgaan. Een klein deel merkt wel enige invloed op projectniveau van het Cittaslow-gedachtegoed, met name bij de aanschaf van lokale authentieke producten voor bijeenkomsten en het uitbesteden aan lokale aannemers.

Rolinvulling: impact en toekomstplannen

De meerderheid van de ambassadeurs ervaart weinig tot geen impact van het Cittaslow-netwerk op hun onderneming of organisatie. Dit komt voort uit het feit dat zij al doen wat ze voorheen deden, zonder wijziging van koers. Bovendien leidt de betrokkenheid bij Cittaslow nauwelijks tot meer bekendheid, klanten, bezoekers of omzet. De enige impact die wordt gevoeld, is de waardering vanuit de gemeente voor hun inzet. Ambassadeurs zien het Cittaslow-netwerk dan ook niet zozeer als een krachtig netwerk met duidelijke kaders en controle-instrumenten, maar eerder als een compliment voor hun lopende inspanningen.

Over het algemeen zijn ambassadeurs weinig actief bezig met zelf netwerken, het bevorderen van Cittaslow bij anderen, of het actief promoten ervan. Aan de andere kant roepen ondernemers de gemeente op om meer bekendheid te geven aan Cittaslow om zo de impact te vergroten.

Gevraagd naar de toekomstplannen van ambassadeurs, geeft bijna de helft van de ondervraagden (7) aan niets met Cittaslow te gaan doen. Dit is opvallend laag, gezien het doel van het ambassadeurschap om het gedachtegoed te verspreiden en te promoten.

Van de andere helft heeft een kwart (4) zelf plannen om Cittaslow meer uit te dragen. Deze ambassadeurs overwegen samenwerking met andere ambassadeurs in de regio, bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van elkaars producten. Ook wordt genoemd het vergroten van het logo en de bekendheid van Cittaslow onder de eigen klanten. Daarnaast streven ze ernaar de nieuwe burgemeester te enthousiasmeren. Het andere kwart (4) van de ambassadeurs wil de gemeente aanspreken en antwoorden krijgen op vragen als: Wat zijn de doelen van Cittaslow? Wat wordt er verwacht van ambassadeurs? Wat wil de gemeente bereiken met Cittaslow? Ook wordt een oproep gedaan aan de gemeente om lokale kleinschalige verkoop van producten toe te staan, wat in lijn is met de Cittaslow-waarden. Momenteel wordt hierop gehandhaafd, wat frustratie veroorzaakt bij betrokkenen. Daarnaast is er een duidelijke oproep aan de gemeente om meer te doen aan Cittaslow-marketing, om het breed uit te dragen onder alle inwoners en bezoekers van Eijsden-Margraten. De oproepen variëren dus van regelgeving tot het overtuigen van de gemeente en het vergroten van de bekendheid bij het publiek.

3.3 / Samenvattend

De meerderheid van de inwoners, ondernemers en organisaties is in meer of mindere mate op de hoogte van het logo en de betekenis van Cittaslow. Lokale Cittaslow burgerinitiatieven en ambassadeurs zijn minder bekend onder alleen inwoners. Ondernemers en vooral betrokkenen bij een maatschappelijke vereniging of stichting hebben het beste begrip van Cittaslow. Meer dan de helft van de bevolking ondersteunt het feit dat de gemeente Eijsden-Margraten een Cittaslow-gemeente is, waarbij deze steun relatief hoger is bij mensen boven de 55 jaar en iets lager

bij mensen jonger dan 55 jaar. Tal van suggesties zijn gedaan om Cittaslow verder te ontwikkelen, met name op het gebied van communicatie, mobiliteit, sociale samenhang en de daadkracht van de gemeente.

De bevestiging van de aansluiting van Cittaslow bij de kernwaarden komt zowel van inwoners als ambassadeurs. Inwoners van de kernen van Eijsden-Margraten vinden de Cittaslow-waarden ook belangrijk in hun persoonlijke leven. Voor ambassadeurs is onduidelijk hoe Cittaslow of de kernwaarden doorwerken in de besluitvorming van de gemeenten. Deze zijn alleen zichtbaar bij kleine projecten.

De houding van ambassadeurs varieert ten opzichte van Cittaslow, van integratie in bedrijfspraktijken tot twijfels over de praktische toepassing en een meer afstandelijke benadering. Hoewel de voordelen van het ambassadeurschap worden benadrukt, ervaren sommige ambassadeurs ook nadelen, zoals zorgen over de structuur, de benodigde tijdsinvestering en de meerwaarde. De meeste ambassadeurs zijn positief ten aanzien van de ondersteuning van de gemeente, behalve op het gebied van vergunningen en financiering.

Ambassadeurs ervaren weinig impact van het Cittaslow-netwerk op hun onderneming, hoewel de waardering vanuit de gemeente als positief wordt ervaren. Hoewel ambassadeurs weinig tastbare impact waarnemen, is er potentieel voor verdere betrokkenheid en samenwerking met de gemeente om de Cittaslow-doelen te realiseren. Echter, de toekomstplannen van ambassadeurs duiden op een beperkte bereidheid om actief met Cittaslow bezig te blijven. Aanbevelingen aan de gemeente variëren van het vergroten van de bekendheid tot concrete vragen over doelen en verwachtingen.

Bijlage 1 Geïnterviewden

	Naam	Functie	Datum afspraak
1	Mari-An Gerits	Gemeentesecretaris	18-7-2023
2	Francois Kool	Directeur	17-9-2023
3	Luc van den Boorn	Beleidsadviseur plattelands- en vrijetijdseconomie en Cittaslow coördinator	19-9-2023 8-11-2023
4	Maureen Bachaus	Beleidsmedewerker kunst en cultuur	4-10-2023
5	Roger Deckers	Medewerker vrijetijdseconomie en bedrijfscontacten	6-10-2023
6	Danielle Brouwers	Afdelingshoofd Financiën & Informatiemanagement	11-10-2023
7	Jurgen Bruijn	Afdelingshoofd Mens & Samenleving	11-10-2023
8	Anouk Broex	Medior communicatie adviseur	23-10-2023
9	Nicole Ramaekers-Rutjens	Burgemeester Gulpen-Wittem	23-10-2023
10	Sanne van Mieghem	Bedrijfscontactfunctionaris en Cittaslow coördinator in Gulpen-Wittem	23-10-2023
11	Desiree Aretz	Adviseur strategische ontwikkeling en vervanging van Cittaslow coördinator in Vaals	24-10-2023
12	Mireille Prange	Medewerker kabinet en genootschap van ambassadeurs in Vaals	24-10-2023
13	Thei Ruijters	Afdelingshoofd Openbare Ruimte, Fysieke Leefomgeving, en het Projectbureau	7-11-2023
14	Gerry Jacobs	Wethouder en portefeuillehouder Cittaslow	15-11-2023
15	Jan Weling	Wethouder	15-11-2023

Bijlage 2 Documentenoverzicht

Datum	Document	Wie	Beschrijving
	Programma begrotingen tot 2024/-25/-26/-27	Gem. E-M	
	Jaarrekeningen van 2019/-20/-21/-22	Gem. E-M	
2013/08	Lokale Qualitäten, Kriterien und Erfolgsfaktoren nachhaltiger Entwicklung	Bundesministerium Deutschland	Studie in 11 Duitse steden over de verplichte Cittaslow-criteria en toepassing, levensvatbaarheid en overdraagbaarheid
2013/10	Strategische visie 2022	Gem. E-M	Vernieuwen door verbinden. Wordt er al wel gesproken van DNA van de gemeente. E-M is nog geen cittaslow gemeente
2014/06	Cittaslow International Charter	Netwerk	Statuten
2015/09	Het smalste stukje Nederland	Gem. Echt-Susteren	Beantwoording auditvragen gemeente Echt-Susteren
2016/05	Feel the history, discover our roots	Gem. E-M	Bidboek waarin beantwoording van 72 auditvragen in 7 hoofdgebieden voor toelating Cittaslow
2017/01	Beleef de ruimte!	Gem. Peel en Maas	Het goede leven in Peel en Maas, beantwoording
2017/05	Cittaslow, we staan dichtbij het leven		Presentatie voor MT DT. Uitleg en antwoord vinden op vele vragen en welk spoor (netwerk, filosofie, producten, beweging, diensten)
2017/05	Dichtbij het leven, een filosofische dans rondom slow-living	Govert Derix en anderen	Essay en voordrachten op de landelijk Cittaslow dag in Eijsden-Margraten
2017/05	Cittaslow programma		Uitwerking van het programma in vier groepen.
2017/06	Duurzame ontwikkeling met bijzondere aandacht voor Cittaslow	Rekenkamer commissie Borger-Odoorn/NHL Hogeschool	Onderzoeksrapport
2018/01	Beleidsnota Cultureel Erfgoed 2018-2021	Gem. E-M	Materieel en Immaterieel erfgoed
2018/02	Tourismus und Lebensqualität in Cittaslow-Städten	IMT International Tourism Management	Studie in 3 Duitse steden over de het verband tussen Cittaslow-lidmaatschap, toerisme en tevredenheid bevolking.
2018/04	Cittaslow Deutschland	Cittaslow Deutschland	Brochure met de doelen en voorstellen van 24 Duitse gemeenten
2019/04	Gemeenschappelijke waarden Lijn 50 samenwerking		Op basis verschillende fasen waaronder enquête zijn de 5 kernwaarden vastgesteld. Voornemen tot samenwerking op het beheren van het landschap, toerisme, Cittaslow en duurzaamheid.
2019/04	Woonvisie 2019 -2025		Samen bouwen aan de toekomst
2019/12	BESTEMMING ZUID - LIMBURG 2030	Bureau buiten	Gezamenlijke visie vrijetijdseconomie van 16 Zuid-Limburgse gemeenten. De visie is ruimtelijk-economisch van aard en doet uitspraken over dagrecreatie en verblijfsrecreatie op het niveau van Zuid-Limburg.
2020/01	Groen beleidsplan	Ber Houben	Buitengewoon groen leven in Eijsden-Margraten
2020/07	Samenwerking Cittaslow in Lijn 50 verband	Evelien Habets	Achtergrond document waarin kansen en dilemma's worden beschreven voor samenwerking

2020/07	Samenwerking Cittaslow 50	Evelien Habets	Two pager samenvatting adviezen van Samenwerking Cittaslow in Lijn 50 verband
2020/08	Visie op Dienstverlening	Gem. E-M	
2020/09	Visie op participatie	Gem. E-M	Betrokken burgers, dichtbij het leven
2021/03	De menselijke maat: Cittaslow, waar het leven goed is	VNG Leo Mudde	Artikel vanuit Gulpen-Wittern
2021/04	Cittaslow Ambassadeurs gemeente Eijsden-Margraten. +Bijlage 1 Proces	College Afd. fysieke leefomgeving	Instemmen met de benoeming van 23 Cittaslow Ambassadeurs Kennismaken van de doelen en voorgestelde proces aanpak, inclusief het beschikbaar stellen van een Cittaslow Coördinator
2021/05	Bouwstenen notie fase 1 van de omgevingsvisie	Lijn 50 regio	Beschrijving en voorstel hoe verder
2022/03	Goed leven in elke kern	Gem. E-M	Bestuursakkoord 2022-2026
2022/04	Burgemeestersoverleg Cittaslow	Gem. Heerde	Verslag met in rood een annotatie van Cittaslow-coördinator voor E-M
2022/10	Cittaslow maand	Gem. E-M	Brochure met activiteiten in de maand oktober in het kader van Cittaslow
2023/01	Richtlijnen ambassadeurschap		Toetsingskader met kwaliteitscriteria
2023/01	Brief aan colleges Nederlandse cittaslows	Burgermeester midden-Delfland	Brief om netwerk Nederland te versterken door visiedocument en nieuwe voorzitter
2023/01	Gespreksnotitie behorend bij brief	Burgermeester midden-Delfland	
2023/04	Kadernota 2024 -2027	Gem. E-M	
2023/04	Toolkit voor Cittaslow-ambassadeurs	Gem. E-M	Presentatie met uitleg over inhoud van Cittaslow-gedachtegoed
2023/05	Kadernota 2024 -2027	Gem. E-M	
2023/05	Verslag Bijeenkomst Cittaslow ambassadeurs	Roger Deckers	Nieuwe burgemeester, toolkit, vervolgspraak voor kleinschalige fruitteeling, Instagram account, uitbreiding netwerk
2023/05	Verslag bijeenkomst Cittaslow ambassadeurs	Roger Deckers	Toolkit wordt toegelicht, ideeën en wensen, uitbreiding ambassadeurs, beleefmaand
2023/09	Email n.a.v. informele bijeenkomst ambassadeurs	Roger Deckers	Beleef Cittaslow maand, rekenkamer, Hubertus markt.
2023/10	Verslag burgemeestersoverleg Lijn 50		Verdeling van taken, GW interne organisatie, Vaals evenement en E-M ambassadeurs;
2023/10	Programma uitreiking benoeming nieuwe Cittaslow Ambassadeurs	Luc van den Boorn	Persoonlijke tekst voor elke ambassadeur en motivatie-speech.
2023/10	Collegevoorstel benoeming Cittaslow ambassadeurs	Luc van den Boorn	
2023/11	MOTIE Transitie landbouw binnen Cittaslow	PRO	In het kader van Cittaslow-predicaat "Programma transitie landbouw naar Agro-ecologie
2023/12	Woonzorgvisie 2024-2030	Gem. E-M	
2023/12	Woonzorgvisie	Gem. E-M	

Bijlage 3 Vragenlijst ambassadeurs

Intro/kennismaking	
1.	Uw activiteit van uw onderneming/organisatie bestaat uit..... Hoe groot is het deel dat bestaat uit het ondersteunen en uitdragen van de Cittaslow waarden?
Algemeen Cittaslow	
2.	In hoeverre bent u bekend met Cittaslow International, Cittaslow Nederland en Cittaslow-Lijn 50 regio en wat vindt u ervan?
3.	Wat vindt u van het keurmerk Cittaslow? Waarom heeft u zich aangemeld als ambassadeur bij Cittaslow? Wat is de meerwaarde of de voordelen, en zijn er ook nadelen te noemen?
Gemeente Eijsden-Margraten	
4.	Welke van de vijf kernwaarden (authentiek, gastvrij, kleinschalig, unieke ligging en aandacht voor elkaar) van de gemeente vindt u het meest passen bij Cittaslow en het meest cruciaal?
5.	Op welke manier vindt u dat de doelen en waarden van Cittaslow doorwerken in de besluitvorming van de gemeente en bij welke niet?
6.	Waar denkt u leeft Cittaslow het meeste bij de raadsleden, de burgemeester, de wethouders of bij de ambtenaren?
7.	In hoeverre voelt u zich ondersteund door uw gemeente bij het promoten van Cittaslow-waarden en organiseren van activiteiten?
Eigen onderneming/organisatie	
8.	Hoe ervaart u de impact van het netwerk Cittaslow op uw onderneming/organisatie tot nu toe?
9.	Tot slot, heeft u toekomstige plannen of doelen als Cittaslow-ambassadeur? Zo ja, welke?

Naam onderneming/organisatie	Activiteiten
Bemelerhof	streekproducten, sap-pers
Restaurant Vanille	restaurant
Stassen Kaas	bio geitenkaasproducent
Kazerij Verschuren	kaasspecialist
't Breusjterhöfke	streekproducten en lokale bieren
Museum voor Familiegesciedenis /Ursulinenconvent	museum
Rob Frijnts	boomkweker
Slagerij Kusters	slager en traiteur
Puur Aroma	kruiden
Studio Philippi	receptuur, foodstyling en foodfotografie
IJsbaas	lokale ijsspecialiteiten
Coöperatieve Fruitveiling "Zuid Limburg" BA	Fruitveiling
Nuijts Verswinkel	verswinkel
Hoeve Endepoel	verblijf
HX Hoogcruts	klooster van de 21e eeuw
Beeing Pure	imkerij

Bijlage 4 Rapportage Moventum

Rapportage
Cittaslow

Gemeente
Eijsden-Margraten

Rapportage *Cittaslow*

Gemeente
Eijsden-Margraten

Datum: 28-11-2023
Projectnummer: 21576

Auteurs:

Luc Oonk, Projectmanager/ Senior Onderzoeker
Danique Rietman, Onderzoeker

Moventem BV

T 0575 84 3738

E info@moventem.nl

W www.moventem.nl

Moventem werkt conform de Gedragscode voor Onderzoek & Statistiek van de Nederlandse Marktonderzoek Associatie (MOA) en mag het Fair Data Keurmerk voeren, waarmee wordt aangetoond dat op verantwoorde wijze met data en persoonsgegevens wordt omgaan. Tevens is Moventem aangesloten bij de Europese Vereniging voor Marktonderzoek (ESOMAR) en wordt voldaan aan de Internationale Code voor Markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. Dit rapport is met grote zorg samengesteld. Desondanks kan het voorkomen dat informatie fout en/of onvolledig is. Moventem is niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade die zou kunnen ontstaan door het gebruik van de aangeboden informatie.

Management Samenvatting	Pagina 4
1 Inleiding	Pagina 6
1.1 Onderzoeksopzet	Pagina 7
2 Resultaten	Pagina 8
3 Bijlagen	Pagina 27
Bijlage I Achtergrondvariabelen	Pagina 28
Bijlage II Onderzoeksverantwoording	Pagina 29

Management Samenvatting

Nagenoeg de helft van de respondenten heeft het logo van Cittaslow nooit eerder gezien, circa 4 op de 10 geeft aan het logo te herkennen en te weten waar het voor staat. Met name respondenten uit Gronsvelt hebben het logo van Cittaslow nooit eerder gezien.

Ruim driekwart van de respondenten zegt, bij het noemen van de term, te weten waar Cittaslow voor staat of er wel eens van te hebben gehoord. Vooral respondenten uit Sint Geertruid, Banholt en Eckelrade geven aan te weten waar Cittaslow voor staat.

Respondenten kennen de naam en/of het logo van Cittaslow met name van het nieuws van de gemeente (Weekblad De Etalage, digitale nieuwsbrief, social mediakanalen).

Een groot deel van de respondenten denkt bij Cittaslow (onder andere) aan het bevorderen van lokale voedselproductie, verwerking en consumptie en aan identiteit, tradities en culturele waarden behouden. Ruim de helft van de respondenten vindt Cittaslow (heel) goed passen bij de gemeente Eijsden-Margraten. Circa 1 op de 7 respondenten is van mening dat het minder hectisch leven, minder gericht op geld en meer bewust te genieten van echte waarden (heel) slecht bij de gemeente past. Ruim twee derde van de respondenten >74 jaar vindt Cittaslow goed bij de gemeente passen.

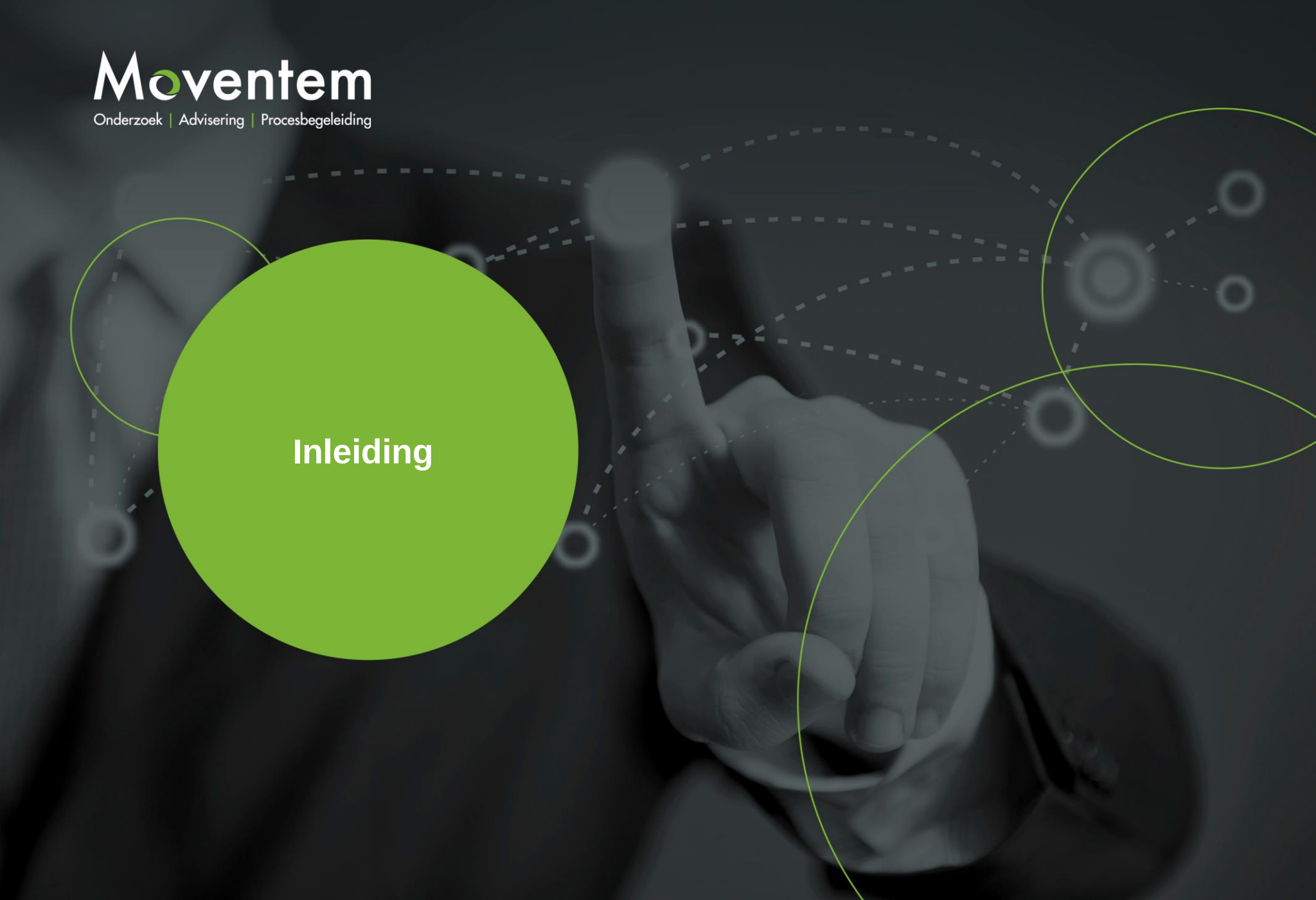
Respondenten vinden het met name belangrijk meer bewust te genieten van echte waarden in het leven en minder hectisch te leven. Daarnaast vindt circa de helft van de respondenten het belangrijk minder gericht op geld te leven.

Ruim de helft van de respondenten zegt de gemeente als Cittaslow gemeente te ondersteunen, voor nagenoeg 1 op de 5 is het niet goed/niet slecht, het maakt hen niet uit dat Eijsden-Margraten één van de tien 'Cittaslow gemeenten' van Nederland is. Met name respondenten vanaf 55 jaar zeggen de gemeente als Cittaslow gemeente te ondersteunen.

De gemeente Eijsden-Margraten heeft een aantal kernwaarden; authenticiteit, gastvriendelijkheid, fjnischaligheid of kleinschaligheid, unieke ligging en aandacht voor elkaar. De kernwaarde 'unieke ligging' wordt veruit het hoogst beoordeeld met een 8,3. Binnen alle leeftijdscategorieën wordt de unieke

ligging van de gemeente goed beoordeeld. Respondenten uit Margraten en Scheulder beoordelen vrijwel alle kernwaarden lager dan respondenten uit andere plaatsen.

Een grote meerderheid van de respondenten is niet op enige manier betrokken bij Cittaslow. Ruim een derde van de respondenten is (naast inwoner) ook betrokken bij een maatschappelijke vereniging of stichting.

A hand in a suit jacket pointing upwards with the index finger. A large green circle is positioned to the left of the hand. Several dashed lines radiate from the hand, connecting to various small circles and larger ovals scattered across the background, creating a network-like visual.

Inleiding

Benaderen doelgroep

In opdracht van de Rekenkamer van de gemeente Eijsden-Margraten heeft Moventem een onderzoek uitgevoerd, onder de 1.401 leden van Eijsden-Margraten Spreekt, over een keurmerk waar de gemeente sinds 2016 bij is aangesloten. De panelleden hebben de mogelijkheid gehad om de vragenlijst in te vullen tussen 6 november en 22 november 2023. Er is 1 keer een reminder verstuurd, aan iedereen waarvan nog geen ingevulde vragenlijst was ontvangen. Daarnaast is er een open link gecommuniceerd via de communicatiekanalen van de gemeente.

Deelnemers

In totaal hebben 501 panelleden de vragenlijst volledig ingevuld. Via de open link deden 51 respondenten mee.

Met het totaal aantal respondenten (552) kunnen met een betrouwbaarheid van 95% en een foutmarge van 4,11% uitspraken worden gedaan over de populatie.

Resultaten weergave

De resultaten van dit onderzoek worden in het voorliggende document beschreven middels diagrammen en tabellen.

Door routes in de vragenlijst en vragen waarbij meerdere antwoorden mogelijk zijn, kan het voorkomen dat het aantal respondenten en/of het aantal antwoorden niet overal gelijk is in deze rapportage. Om deze redenen wordt ter volledigheid bij de resultaten aangegeven hoeveel respondenten ('n') de betreffende vraag hebben beantwoord. Door afrondingsverschillen telt niet alles op tot 100%. Bij sommige vragen konden respondenten meerdere antwoorden geven. Het totale percentage komt dan hoger dan 100% te liggen.

In bijlage 1 van deze rapportage staan de achtergrondgegevens van de respondenten weergegeven. Deze bijlage is aan het einde van deze rapportage te vinden.

In bijlage 2 van deze rapportage wordt nader ingegaan op de betrouwbaarheid, nauwkeurigheid en representativiteit van de resultaten. Deze bijlage is aan het einde van deze rapportage te vinden.

Er is een aantal open vragen gesteld aan de respondenten. Alle open antwoorden worden getoond in 'Bijlagenboek bij Rapportage Cittaslow'.

Movement

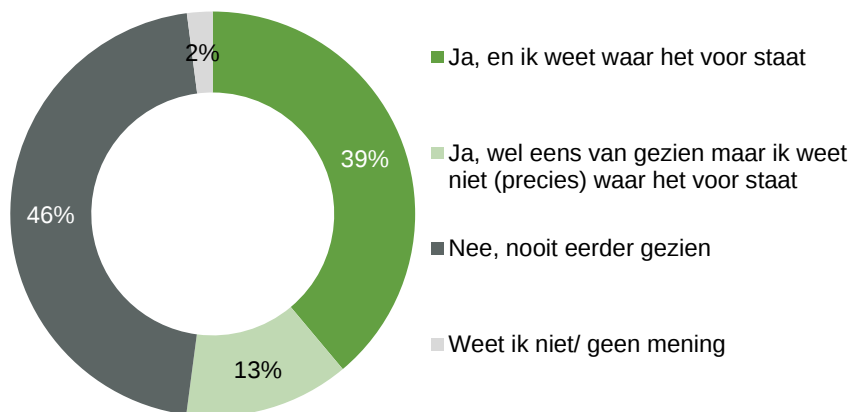
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

Resultaten

Nagenoeg de helft van de respondenten heeft het logo van Cittaslow nooit eerder gezien

Herkent u deze afbeelding? (n=552)

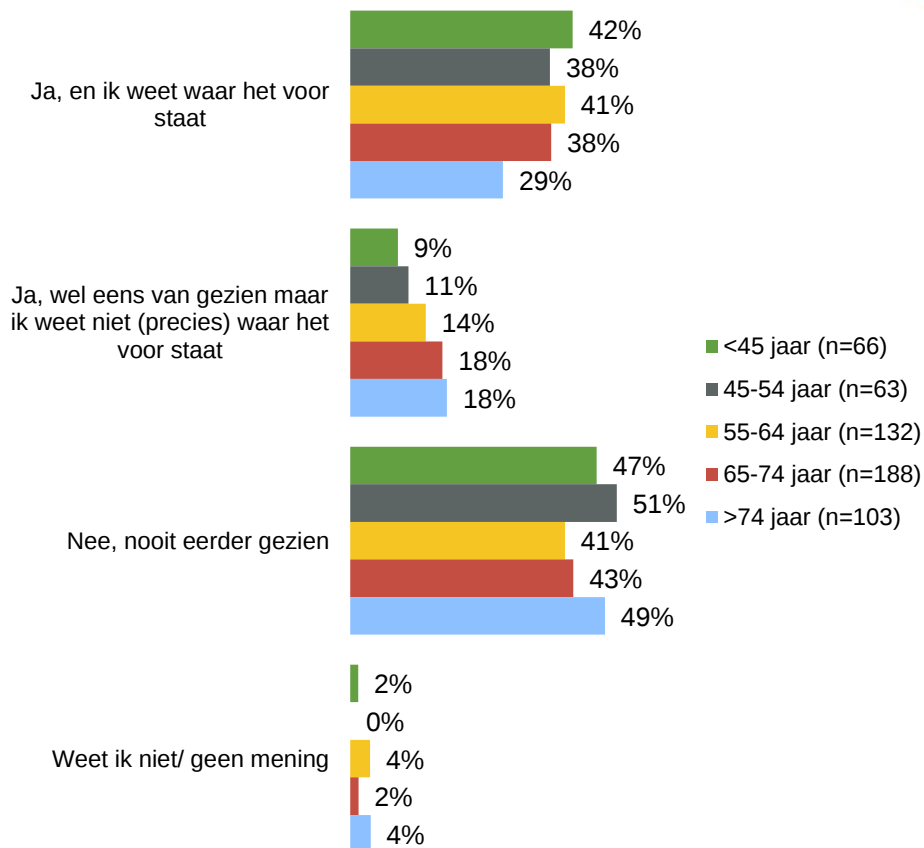

Met name respondenten uit Gronsveld hebben het logo van Cittaslow nooit eerder gezien

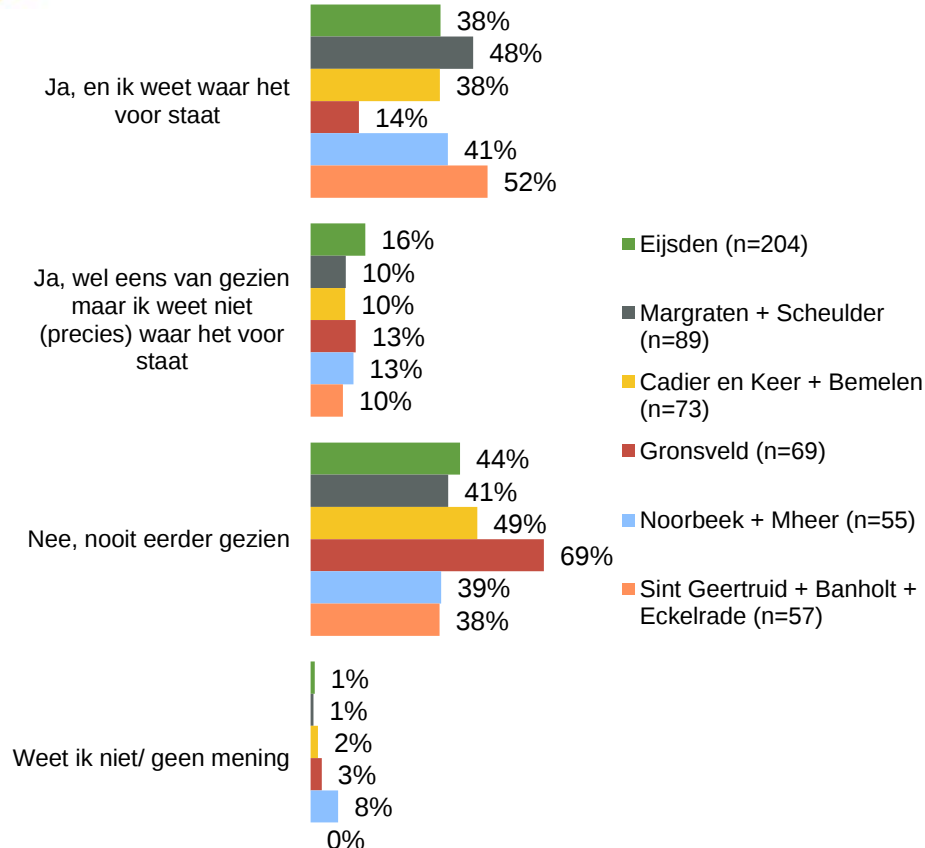
Herkent u deze afbeelding?

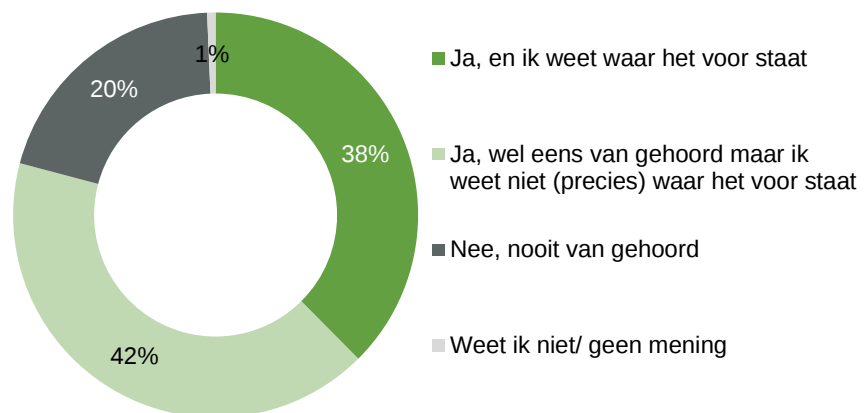
Leeftijd

Woonplaats

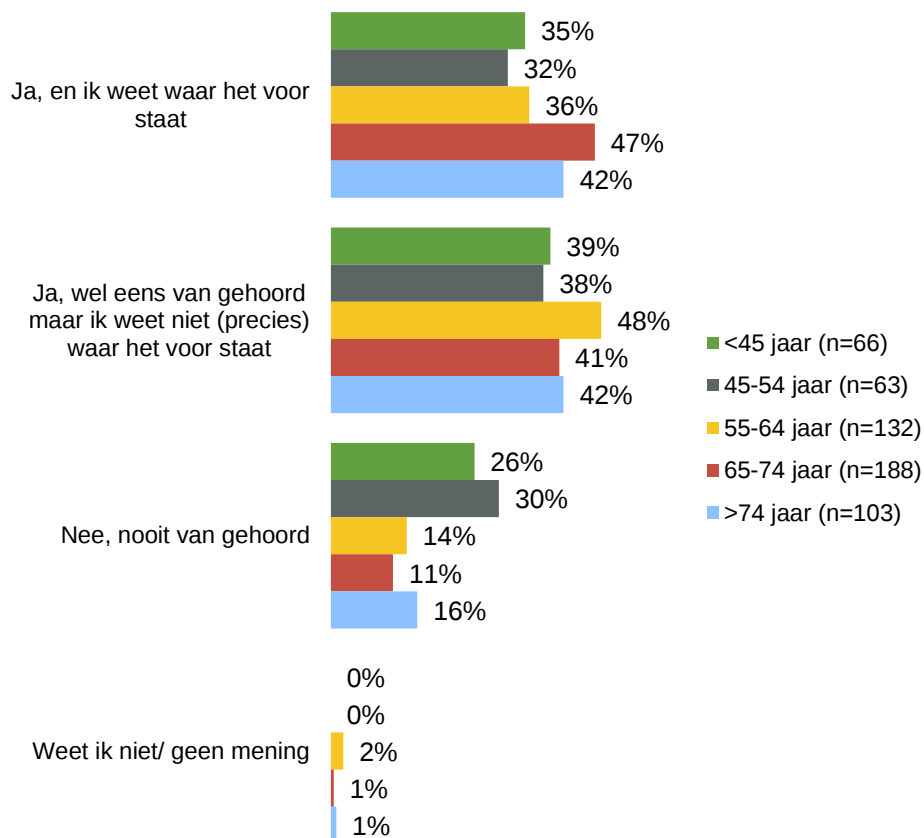

Kent u 'Cittaslow'? (n=522)

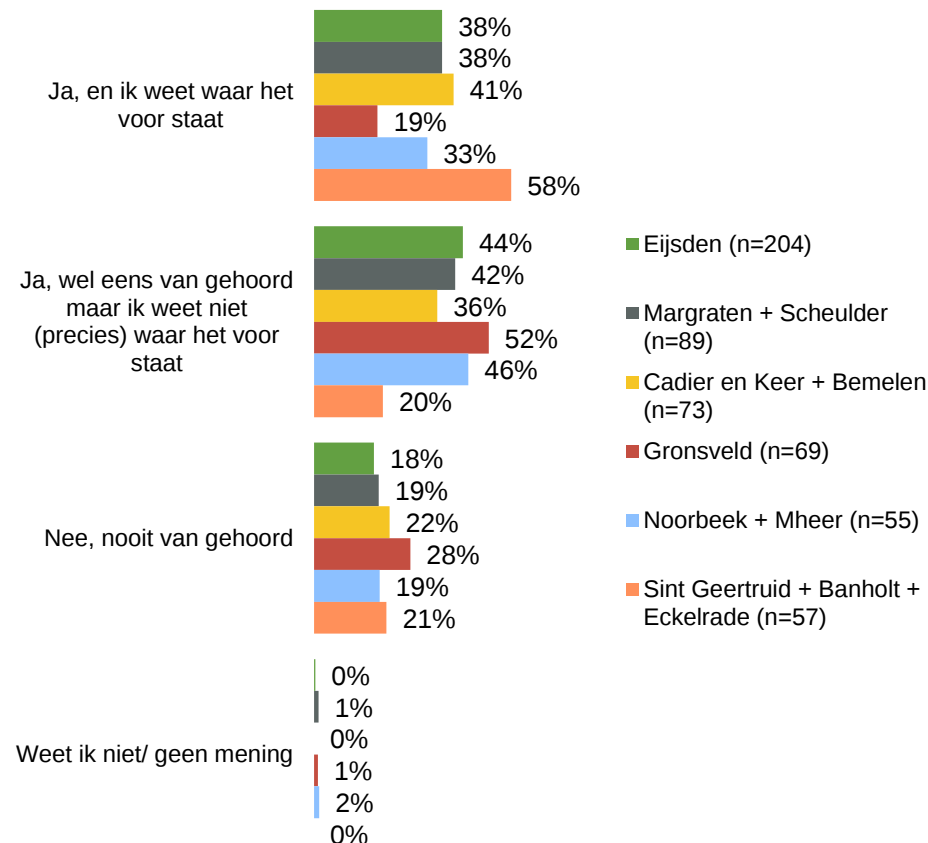

Kent u 'Cittaslow'?

Leeftijd

Woonplaats

Wat denkt u dat het inhoudt dat Eijsden-Margraten een 'Cittaslow-gemeente' is?

Er zijn diverse uiteenlopende antwoorden gegeven over wat het inhoudt dat Eijsden-Margraten een 'Cittaslow-gemeente' is. Hieronder wordt een deel van de antwoorden beknopt weergegeven.

In het algemeen wordt door veel respondenten aangegeven dat er meer behoefte is aan zichtbaarheid, meer zichtbare resultaten en actie op het gebied van duurzaamheid, lokale producten en het behoud van de leefomgeving en de lokale identiteit.

Een deel van de respondenten ziet weinig terug van de Cittaslow gedachten. De gemeente lijkt in hun ogen meer gefocust te zijn op economische belangen en groei, dan op duurzaamheid en lokale initiatieven.

Het 'Cittaslow-label' lijkt volgens respondenten vooral een label te zijn zonder concrete invulling in het dagelijkse leven binnen de gemeente. Er wordt gesproken over aandacht voor streekproducten, duurzaamheid en leefomgeving, maar dit lijkt volgens hen nog niet sterk door te werken in concrete acties en beleid. Veel respondenten geven aan dat ze er weinig van merken in hun dagelijks leven in de gemeente, hoewel ze wel het belang zien van een relaxte en rustige levensstijl.

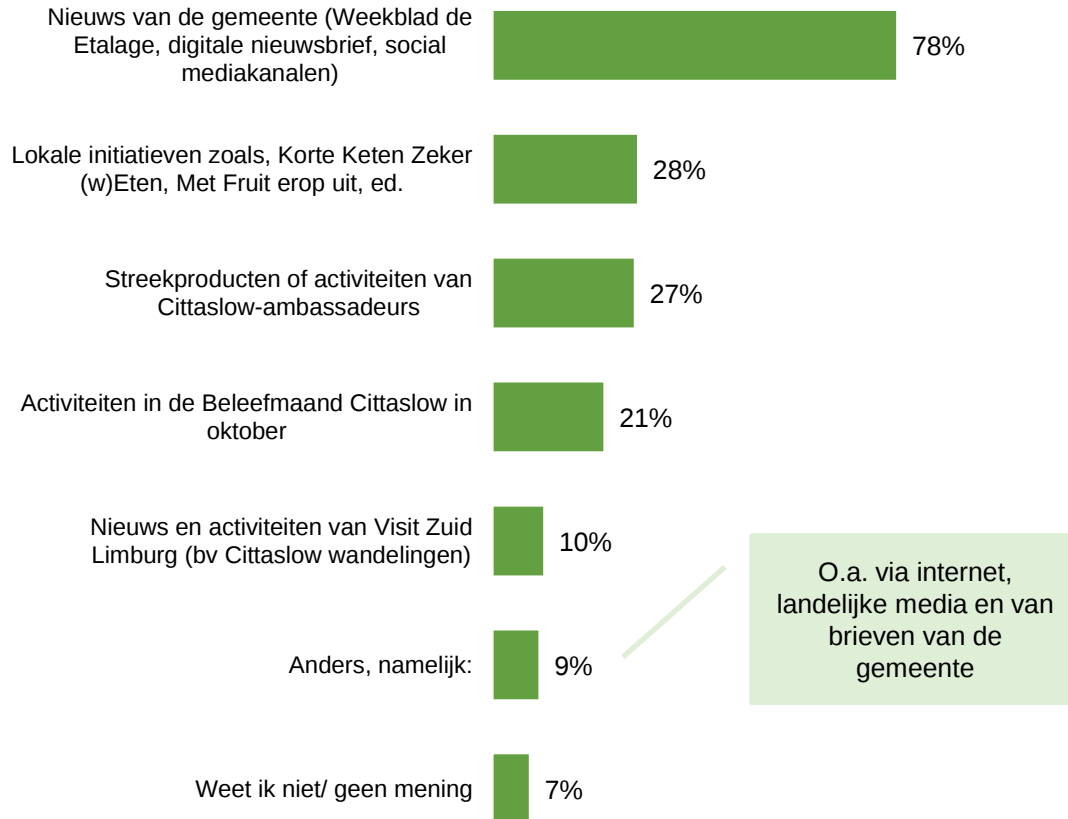
Wat denkt u dat het inhoudt dat Eijsden-Margraten een 'Cittaslow-gemeente' is? (n=552)

Meer antwoorden mogelijk

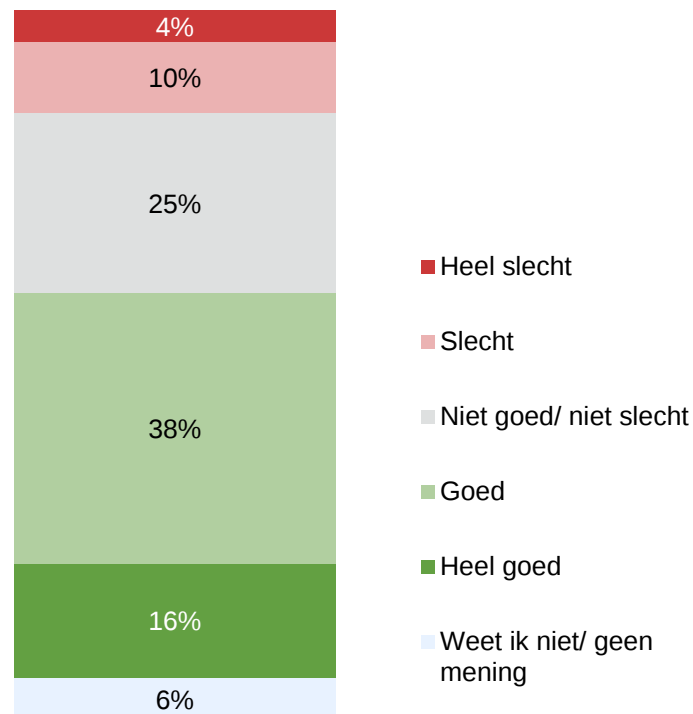
U heeft aangegeven de naam en/of het logo van 'Cittaslow' te kennen of er wel eens van te hebben gehoord. Waar kent u het keurmerk Cittaslow van? (n=460)

Meer antwoorden mogelijk

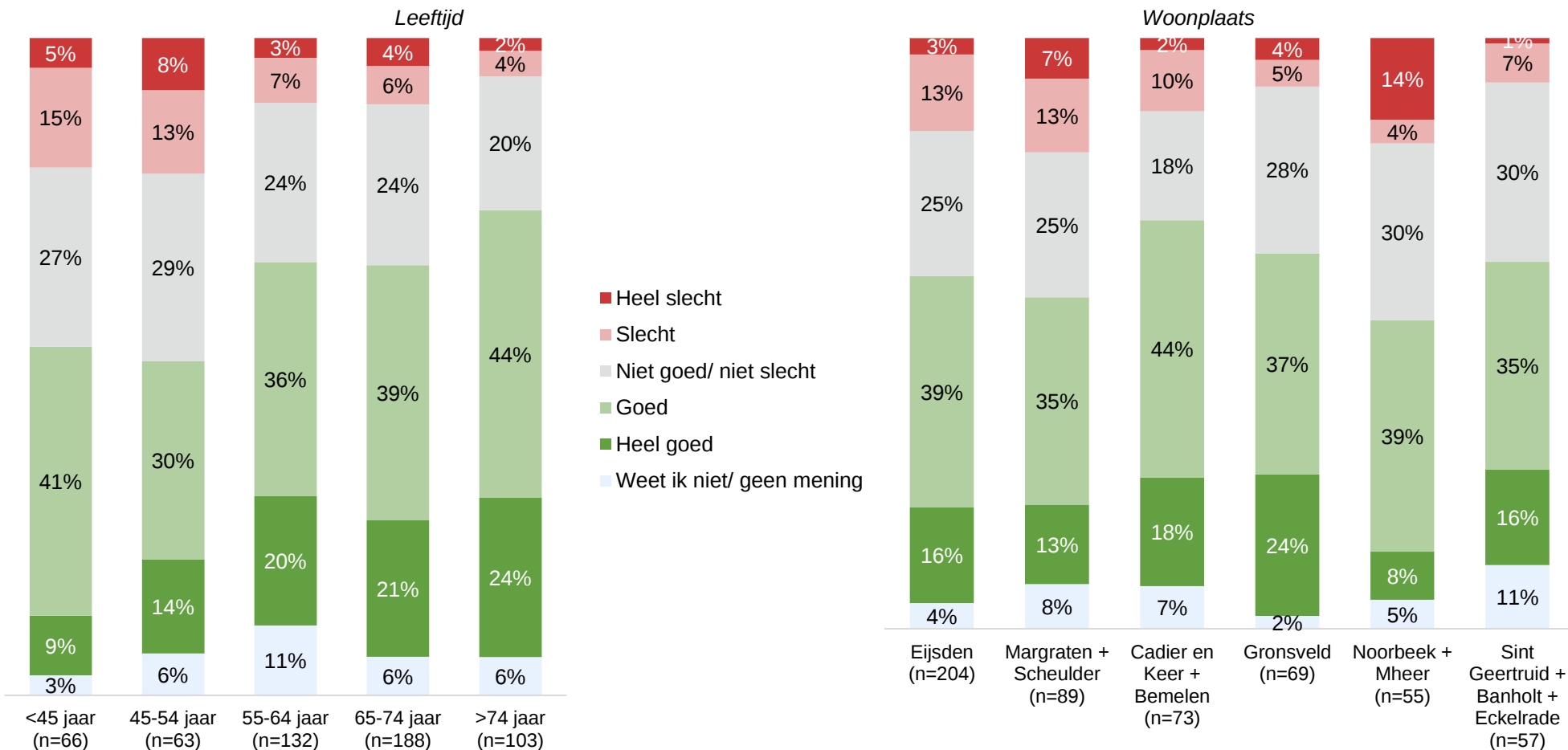
Ruim helft van de respondenten vindt Cittaslow (heel) goed passen bij de gemeente Eijsden-Margraten

Het is de bedoeling van het leven in een 'Cittaslow-gemeente' om minder hectisch, minder gericht op geld, en meer bewust te genieten van echte waarden. In hoeverre vindt u dat passen bij deze gemeente? (n=552)

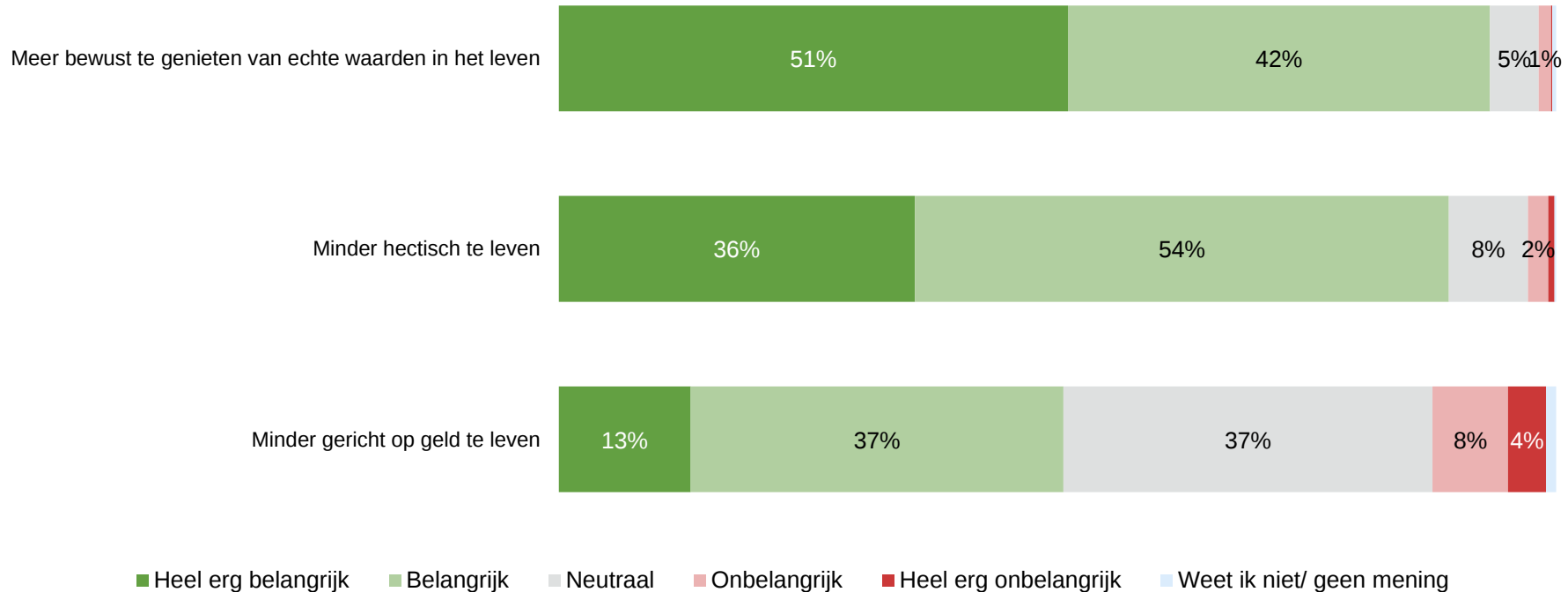

Ruim tweederde van respondenten >74 jaar vindt Cittaslow goed bij de gemeente passen

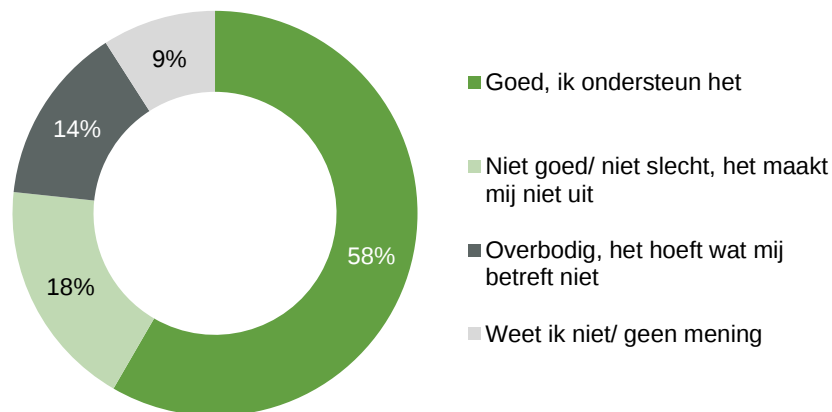
Het is de bedoeling van het leven in een 'Cittaslow-gemeente' om minder hectisch, minder gericht op geld, en meer bewust te genieten van echte waarden. In hoeverre vindt u dat passen bij deze gemeente?

In hoeverre vindt u de volgende dingen belangrijk in uw leven? (n=552)

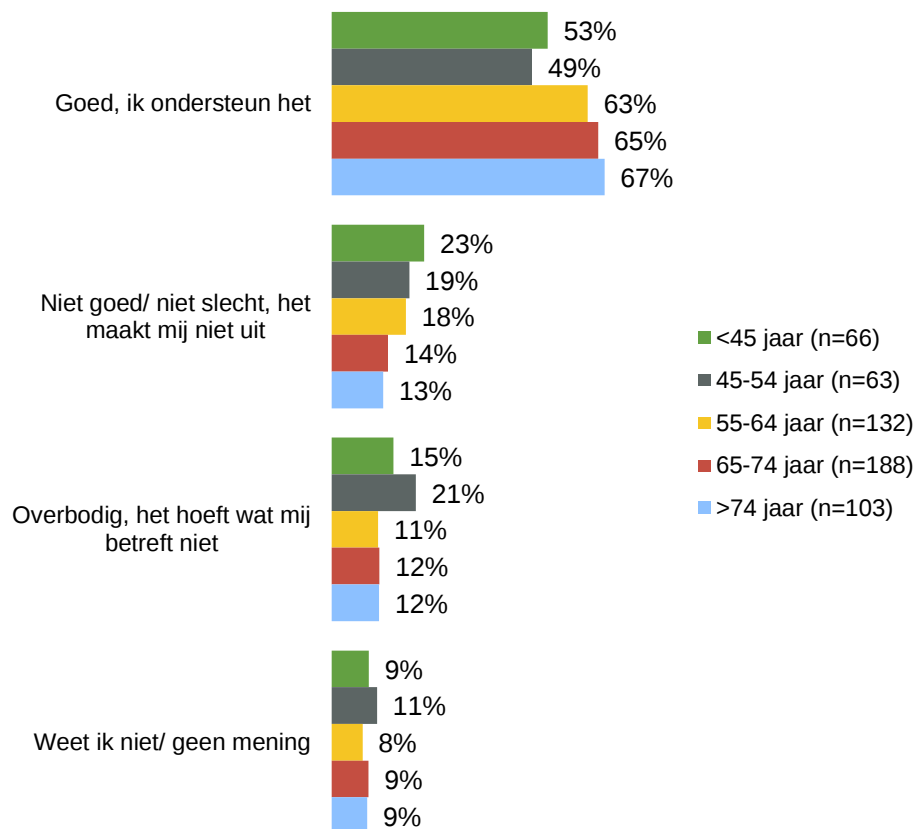

Wat vindt u ervan dat de gemeente Eijsden-Margraten één van de 10 'Cittaslow gemeenten' is in Nederland? (n=552)

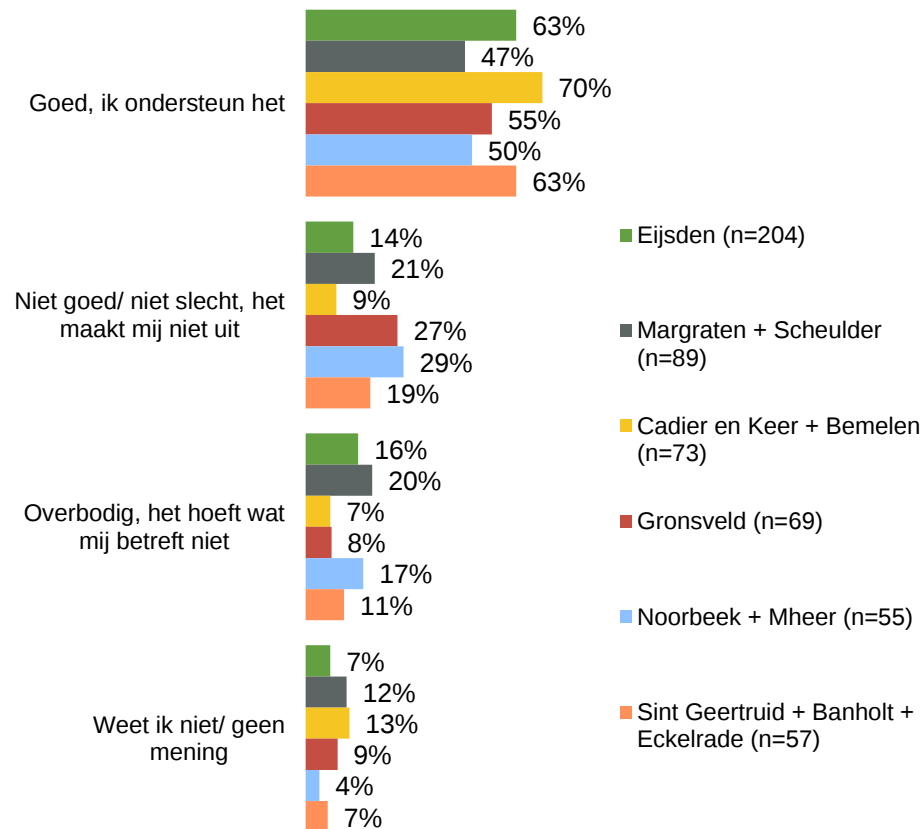

Wat vindt u ervan dat de gemeente Eijsden-Margraten één van de 10 'Cittaslow gemeenten' is in Nederland?

Leeftijd

Woonplaats

De gemeente Eijsden-Margraten heeft een aantal kernwaarden. Hoe beoordeelt u de gemeente Eijsden-Margraten op deze kernwaarden?
(n=552)

Authenticiteit

6,9

Gastvriendelijkheid

7,0

Fijnschaligheid of kleinschaligheid

6,7

Unieke ligging

8,3

Aandacht voor elkaar

6,4

De gemeente Eijsden-Margraten heeft een aantal kernwaarden. Hoe beoordeelt u de gemeente Eijsden-Margraten op deze kernwaarden?

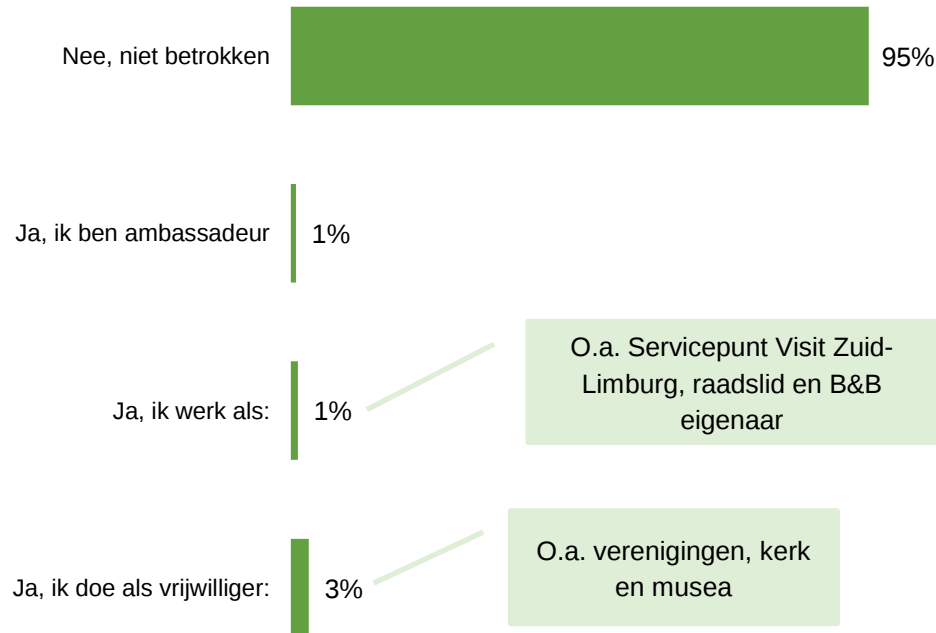
	<45 jaar (n=66)	45-54 jaar (n=63)	55-64 jaar (n=132)	65-74 jaar (n=188)	>74 jaar (n=103)
Authenticiteit	6,8	6,8	7,2	6,9	6,9
Gastvriendelijkheid	7,2	6,8	7,1	7,0	7,0
Fijnschaligheid of kleinschaligheid	6,7	6,7	6,8	6,6	6,7
Unieke ligging	8,3	8,3	8,4	8,2	8,1
Aandacht voor elkaar	6,5	6,2	6,4	6,5	6,6

De gemeente Eijsden-Margraten heeft een aantal kernwaarden. Hoe beoordeelt u de gemeente Eijsden-Margraten op deze kernwaarden?

	Eijsden (n=204)	Margraten + Scheulder (n=89)	Cadier en Keer + Bemelen (n=73)	Gronsveld (n=69)	Noorbeek + Mheer (n=55)	Sint Geertruid + Banholt + Eckelrade (n=57)
Authenticiteit	7,3	6,1	6,5	7,1	6,4	7,1
Gastvriendelijkheid	7,3	6,5	7,0	7,0	6,5	7,4
Fijnschaligheid of kleinschaligheid	6,7	6,1	6,9	6,9	6,3	7,2
Unieke ligging	8,3	7,8	8,3	8,4	8,5	8,5
Aandacht voor elkaar	6,5	6,2	6,3	6,4	6,2	6,7

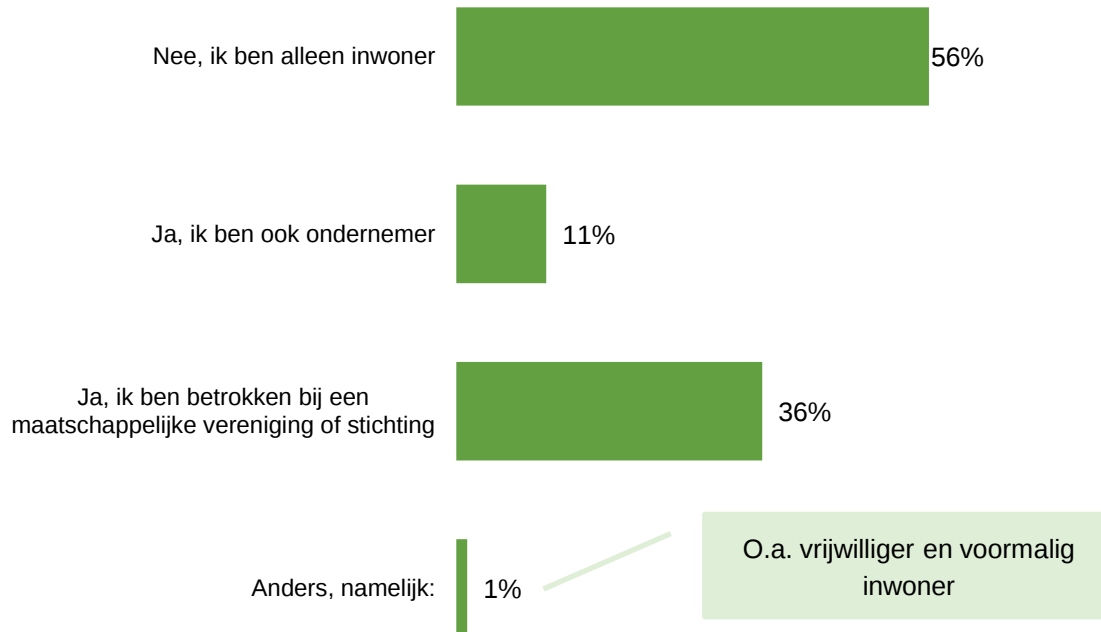
Bent u op enige manier betrokken bij Cittaslow? (n=552)

Meer antwoorden mogelijk

Bent u, naast inwoner van gemeente Eijsden-Margraten, ook ondernemer of bent u betrokken bij een maatschappelijke vereniging of stichting?
(n=552)

Meer antwoorden mogelijk

Heeft u suggesties om de gemeente Eijsden-Margraten nog meer Cittaslow te laten zijn?

Door de respondenten worden verschillende suggesties genoemd, die kunnen helpen de gemeente Eijsden-Margraten nog meer een Cittaslow gemeente te laten zijn. Hieronder wordt een aantal genoemde punten beknopt weergegeven.

Toerisme: het bevorderen van eco-vriendelijke vorm van toerisme, aandacht voor overlast van met name motoren, voorkomen van de ontwikkeling van te veel vakantieparken.

Milieu en duurzaamheid: streven naar een schonere industrie en meer biologische oplossingen in de agrarische sector, aanpakken van bedreigingen zoals lawaai en schaalvergroting.

Woningbouw: stop nieuwbouw of bouw tijdloze huizen in plaats van 'witte dozen', stoppen van bevolkingsgroei in de gemeente.

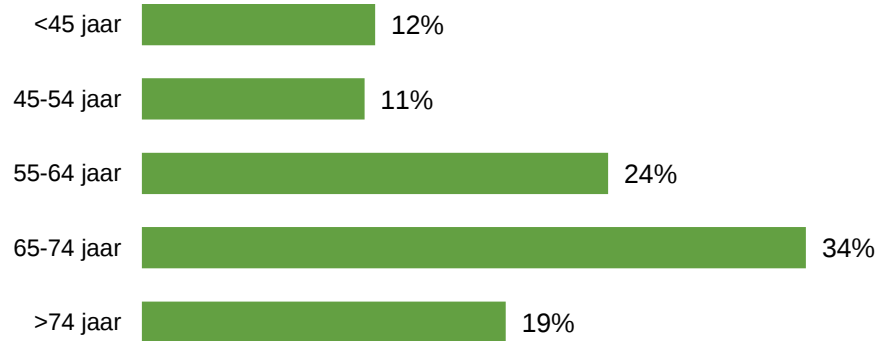
Verkeer en mobiliteit: terugdringen van verkeerslichten en bevorderen van verkeerspleinen, verminderen van verkeer in de weekenden en instellen van maximumsnelheid van 30 km/u in alle kernen en aandacht voor fietsveiligheid en renovatie van fietspaden.

Sociale samenhang: bevorderen van contact en gemeenschapszin tussen inwoners, aandacht voor het behoud van kleine gemeenschappen en lokale identiteit.

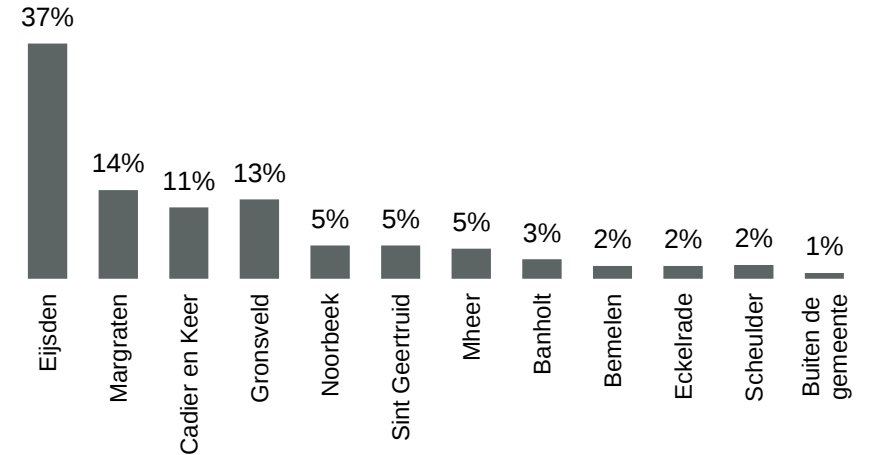
Communicatie: duidelijker communiceren over Cittaslow en de voordelen ervan, concrete doelen en resultaten zichtbaar maken voor inwoners, bewustwording en betrokkenheid van lokale bevolking vergroten, jeugd stimuleren door op scholen de kernwaarden bij te brengen.

Bijlagen

Leeftijd (n=552)

Woonplaats (n=552)

Binnen dit panelonderzoek zijn de resultaten gewogen naar leeftijd. Hiermee zijn de resultaten gecorrigeerd om de mogelijke invloed van de niet geheel representatieve steekproef weg te nemen. Op deze pagina staan ongewogen resultaten. De rest van de rapportage zal gewogen resultaten bevatten. Meer informatie over de weging staat in bijlage 2 weergegeven.

Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

Elke steekproef geeft afwijkingen ten opzichte van de werkelijkheid, maar de uitkomsten moeten een zo goed mogelijk beeld geven van de populatie. In kwantitatief onderzoek is het gebruikelijk om te spreken van een statistisch betrouwbaar verschil, als de afwijking zo groot is dat deze niet door toeval wordt veroorzaakt. Het betrouwbaarheidsniveau is gedefinieerd als 1 (100%) minus het significantieniveau. Het is gangbaar uit te gaan van een significantieniveau van 5%. Dan is er sprake van een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Dat wil zeggen dat, als het onderzoek op dezelfde wijze en op hetzelfde moment zou worden herhaald, de uitkomsten in 95% van de gevallen hetzelfde beeld zouden geven.

De nauwkeurigheid (uitgedrukt in foutmarge) geeft het gebied van waarden aan, waarbinnen de werkelijke waarde in de populatie ligt. Een foutmarge van bijvoorbeeld 5%, betekent dat de werkelijke waarde van de totale populatie 5% hoger of lager kan liggen dan de waarde van de steekproef. Concreet: indien een onderzoeksuitkomst van de steekproef aangeeft dat 50% van de respondenten een rapportcijfer 8 geeft voor een bepaald aspect, dan ligt dit percentage in werkelijkheid maximaal 5% boven of 5% onder deze 50%, ofwel tussen de 45% en 55%. Een foutmarge van 5% is gangbaar en algemeen geaccepteerd bij (statistisch) kwantitatief onderzoek.

Met het omvangrijke aantal respondenten dat heeft deelgenomen (552) kunnen met 95% betrouwbaarheid en 4,11% nauwkeurigheid uitspraken worden gedaan op een algemeen niveau. De hoge betrouwbaarheid en nauwkeurigheid maken de data geschikt voor verdere analyses.

Weging

Binnen dit panelonderzoek zijn de resultaten gewogen naar leeftijd. Hiermee zijn de resultaten gecorrigeerd om de mogelijke invloed van de niet geheel representatieve steekproef weg te nemen. Dit is een gangbare werkwijze in statistisch kwantitatief onderzoek. Personen in ondervertegenwoordigde groepen krijgen een gewicht groter dan 1 en tellen relatief zwaarder mee in het totaalresultaat, personen in groepen met een oververtegenwoordiging krijgen een gewicht kleiner dan 1.

Vanwege de ondervertegenwoordiging van respondenten tussen de 45 en 54 jaar, krijgt een respondent uit deze groep bijvoorbeeld weegfactor 1,46 en een respondent tussen de 55 en 64 jaar (die oververtegenwoordigd is) weegfactor 0,83. Weegfactoren mogen niet te groot zijn (een groep in een steekproef met een aandeel van bijvoorbeeld 5%, kan niet worden 'opgeblazen' tot 50%). Doorgaans wordt een maximale weegfactor van 3 en een minimale weegfactor van 0,5 gehanteerd. Indien gewenst kan de tabel met alle gehanteerde weegfactoren opgevraagd worden.

Door de weging zijn de resultaten representatief over leeftijd.